

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Foltase a soudců Mgr. Davida Hipšra a Mgr. Lenky Krupičkové v právní věci žalobkyň: **a) Z, b) Y**, zastoupeny Mgr. Alenou Kinclovou, advokátkou se sídlem Sadová 1808, Lysá nad Labem, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobkyň proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 5. 2019, č. j. 9 A 69/2016 - 139,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Rozhodnutím ministra vnitra ze dne 16. 7. 2015, č. j. MV-80353-73/VS-2011, byla zamítnuta žádost žalobkyň o povolení obnovy řízení ve věci zamítnutí žádosti předka žalobkyň, X, o zachování československého státního občanství podle § 2 odst. 1 ústavního dekretu presidenta republiky č. 33/1945 Sb., o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské (dále též „dekret“).

[2] Uvedené rozhodnutí napadly žalobkyně rozkladem. Rozhodnutím ministra vnitra ze dne 22. 2. 2016, č. j. MV-80353-83/VS-2011, byl rozklad zamítnut.

II.

[3] Posledně uvedené rozhodnutí ministra vnitra napadly žalobkyně žalobou, kterou Městský soud v Praze (dále též „městský soud“) zamítl shora označeným rozsudkem.

[4] V úvodu rozsudku zdůraznil, že předmětem soudního řízení nebyl přezkum rozhodnutí správních orgánů vydaných ve věci zachování československého státního občanství X podle § 2 odst. 1 dekretu, ale přezkum zamítavého rozhodnutí ministra vnitra o žádosti žalobkyň o povolení obnovy řízení v této pravomocně ukončené věci. V řízení o povolení obnovy řízení se přitom nepřezkoumává zákonnost a odůvodněnost původního rozhodnutí. Posuzuje se jen otázka, zda nové dříve neznámé skutečnosti či důkazy, ve spojení s důkazy již provedenými, a za splnění dalších zákonných podmínek, mohou odůvodnit jiné rozhodnutí, než které bylo dříve vydáno. Z ustanovení § 100 odst. 1 písm. a) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění účinném pro rozhodné období (dále též „správní řád“) dle městského soudu plyne, že dokazování nově předloženými důkazy ani nové hodnocení skutkového stavu se v řízení o povolení obnovy neprovádí. V tomto řízení správní orgán posuzuje, zda nové důkazy mohou odůvodňovat jiné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování v původním řízení.

[5] Městský soud přisvědčil ministru vnitra v tom, že nebyly splněny podmínky pro povolení obnovy řízení. Žalobkyně podaly žádost o obnovu řízení z důvodu podle § 100 odst. 1 písm. a) správního řádu. Podle tohoto ustanovení se řízení před správním orgánem ukončené pravomocným rozhodnutím ve věci na žádost účastníka obnoví, jestliže vyšly najevo dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy, které existovaly v době původního řízení a které účastník, jemuž jsou ku prospěchu, nemohl v původním řízení uplatnit, anebo se provedené důkazy ukázaly nepravdivými, a pokud tyto skutečnosti, důkazy nebo rozhodnutí mohou odůvodňovat jiné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování. Aby byla obnova řízení povolována jen v případech, kdy má provedení obnoveného řízení smysl, zakotvuje právní úprava materiální podmínku pro povolení obnovy řízení, podle níž dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy, které vyšly nově najevo, mohou odůvodňovat jiné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování v původním řízení. Účelem tohoto materiálního kritéria je odfiltrovat v průběhu řízení o povolení, příp. nařízení obnovy řízení, takové případy, u kterých by obnovené řízení objektivně nemohlo nic nového přinést. Správní orgán se tak již v prvním stadiu obnovy řízení, v němž se rozhoduje, zda bude obnova řízení povolena, musí předběžně zabývat relevancí skutečností či důkazů pro původní řízení v tom smyslu, zda jsou schopny odůvodňovat (nikoli tedy zda odůvodňují) odlišné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování. Správní orgán musí předběžně posoudit, zda se nejedná o skutečnosti nebo důkazy, jež sice formálně splňují podmínky ustanovení § 100 odst. 1 písm. a) správního řádu, zjevně ovšem nemohou odůvodnit odlišné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování, a bylo by tak nadbytečné vést obnovené řízení. Dále městský soud uvedl, že § 100 odst. 2 správního řádu limituje možnost podání žádosti o obnovu řízení subjektivní tříměsíční lhůtou, která běží ode dne, kdy se účastník o důvodu obnovy řízení dozvěděl, a dále objektivní nepřekročitelnou lhůtou 3 let běžící ode dne právní moci rozhodnutí. Povinností ministra vnitra proto bylo zohlednit pouze žádost o obnovu řízení ze dne 2. 4. 2009 a k ní připojené listiny, neboť k jejich předložení došlo v rámci tříleté objektivní lhůty. Nelze akceptovat postup, kdy účastník řízení i po uplynutí objektivní lhůty pokračuje ve vyhledávání dalších nových důkazů či skutkových novot, které správnímu orgánu příslušnému k rozhodnutí o žádosti v průběhu dalších měsíců či dokonce let předkládá jako doplnění původní žádosti. Důsledkem povolení obnovy řízení je prolomení principu závaznosti a nezměnitelnosti pravomocného správního rozhodnutí, což je důsledek s ohledem na právní jistotu obecně nežádoucí. Přípustnost tohoto institutu je proto nutné vykládat restriktivně, což jistě platí i pro zákonem stanovenou podmínku zachování lhůt pro podání žádosti o obnovu řízení. Městský soud dále s odkazem na rozsudek zdejšího soudu ze dne 30. 11. 2017, č. j. 8 As 144/2016 - 93, uvedl, že další hledisko, jež bylo při posouzení žádosti o obnovu řízení nutno posoudit, bylo, zda žalobkyněmi vznesené skutečnosti a důkazy byly známé X jakožto žadatelé o zachování československého státního občanství podle § 2 odst. 1 dekretu, a zda se tedy jedná o skutečnosti, které jmenovaný nemohl v původním řízení uplatnit. Zákonné podmínky, že nově najevo vyšlé skutečnosti nebo důkazy musí být dříve neznámé a že tyto účastník nemohl

pokračování

v původním řízení uplatnit, je totiž nutno vztáhnout nejenom k procesním nástupcům původního účastníka řízení (žalobkyně), nýbrž i k samotnému původnímu účastníku řízení (X). Obnova řízení totiž nemůže sloužit k odstranění následků nesprávně zvolené procesní strategie spočívající v nepředložení veškerých dostupných tvrzení a důkazů. Opačný výklad by fakticky garantoval procesnímu nástupci účastníka původního řízení právo na zcela nový proces, v němž by mohl uvést jakékoli skutečnosti a navrhnout jakékoli důkazy jemu dříve neznámé bez ohledu na to, zda o nich věděl účastník původního řízení a zda je mohl v původním řízení uplatnit. Uvedené lze vztáhnout mj. na skutečnosti a důkazy, které mají prokazovat, že X měl český původ z důvodu, že se narodil české matce; že X byla zabavena část pozemků pro potřeby wehrmachtu; že zdravotní stav X byl nedobrý; že X souhlasil s poskytnutím pozemků k uskutečnění Národní pouti a stran toho, že X zaslal říšskému protektorovi Konstantinu von Neurathovi odvolání proti rozhodnutí o uvalení vnucené správy na jeho majetek.

[6] Městský soud rovněž zdůraznil, že stěžovatelkami opakovaně vznášená tvrzení o strádání X pod nacistickým terorem spočívající v nátlaku, aby podepsal dotazník ke zjištění německé státní příslušnosti (Fragebogen zur Feststellung der Deutschen Staatsangehörigkeit, dále též „Fragebogen“) a aby vstoupil do NSDAP, o uvalení důvěrnické a vnucené správy na jeho majetek a o nepříznivém zdravotním stavu X a jeho příčinách vznesl X již ve své žádosti podané v roce 1945. Nejde tedy o nové dodatečně najevo vyšlé skutečnosti. Důkazy, které stěžovatelky k těmto skutečnostem předložily (např. fotokopie zápisů z pozemkových knih pro vložky 414 a 350), proto nemohou ovlivnit závěr správních orgánů, že X nesplňoval podmínky pro zachování československého státního občanství, a nesplňují proto zákonné podmínky.

[7] V dalším textu rozsudku městský soud akcentoval, že rozhodnutí vydané v původním řízení, jímž byla zamítnuta žádost X o zachování československého státního občanství podle § 2 odst. 1 dekretu, vychází z toho, že nebylo prokázáno, že se X činně zúčastnil boje za osvobození Československé republiky, nebo že trpěl pod nacistickým nebo fašistickým terorem. Aby bylo možno návrhu žalobkyň na povolení obnovy řízení vyhovět, musely by být nově najevo vyšlé skutečnosti a důkazy způsobilé odůvodňovat jiné řešení této otázky. Skutečnosti a důkazy uplatněné žalobkyněmi však k jinému závěru ohledně této klíčové otázky nevedou. Uvedené dle městského soudu platí např. pro tvrzení žalobkyň o tom, že X nebyl vědomě a dobrovolně členem žádné nacistické organizace, či o tom, že X pořádal na svých pozemcích Národní pout'. Stejně tak nemohou ke změně původního rozhodnutí o nezachování československého státního občanství X vést ani žalobkyněmi předložené dopisy prezidenta Háchy říšskému protektorovi ze dne 30. 6. 1939 a ze dne 25. 8. 1939 a odvolání X ze dne 31. 7. 1939 adresované říšskému protektorovi. Ani jedna z těchto listin totiž neprokazuje konkrétní způsob nátlaku na X či jiné rozhodné skutečnosti, a nejedná se tak o důkaz, jenž by zpochybňoval správnost závěru, že X netrpěl pod nacistickým či fašistickým terorem ve smyslu § 2 odst. 1 dekretu. Nadto, odvolání podané samotným X nemůže být důkazem ve smyslu § 100 odst. 1 písm. a) správního řádu, neboť jde o listinu, která z povahy věci musela být X známa, a kterou proto jmenovaný mohl uplatnit v původním řízení. Zpochybnit celkový závěr správních orgánů učiněný v původním řízení pak nejsou s to ani důkazy prokazující zabavení části pozemků X pro účely wehrmachtu a důkazy týkající se Národní poutě pořádané na statku X.

[8] Městský soud nepřisvědčil ani dalším žalobním námitkám. Žalobu proto jako nedůvodnou zamítl. Rozsudek městského soudu (stejně jako všechna dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu) je v plném znění dostupný na www.nssoud.cz a kasační soud na něj v dalším na tomto místě pro stručnost odkazuje.

III.

[9] Proti rozsudku městského soudu podaly žalobkyně (dále též „stěžovatelky“) kasační stížnost.

[10] Rozsudek městského soudu označily za nepřezkoumatelný dle § 103 odst. 1 písm. d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“).

[11] Dále pak stěžovatelky namítaly nicotnost rozsudku městského soudu, jakož i nicotnost rozhodnutí ministra vnitra o obnově, což odůvodnily tím, že tyto postrádají právní podklad, na základě něhož byly vydány. V řízení o povolení obnovy (stejně jako v předchozím řízení o zachování československého státního občanství X) byla totiž nesprávně aplikována již konzumovaná právní norma (dekret), resp. tato norma byla aplikována v té části, ve které má zakládat právní vztahy, tedy v části, v níž je dle konstantní judikatury Ústavního soudu neúčinná (tento závěr stěžovatelky dovozovaly mj. i z usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky č. 2235 a z odpovědi Güntera Verheugena na dotaz členky Evropského parlamentu Daniely Raschhofer, které ke kasační stížnosti přiložily). Stěžovatelky vyjádřily přesvědčení, že na základě konzumované právní normy (deketu) nelze vydat rozhodnutí konstitutivního charakteru o odnětí občanství X. Z nicotnosti správních rozhodnutí o obnově pak stěžovatelky odvodily i nicotnost napadeného rozsudku městského soudu.

[12] V dalším stížním bodě stěžovatelky tvrdily, že napadená rozhodnutí o obnově a rozsudek městského soudu nerespektují závazný právní názor vyjádřený v nálezu Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 98/04, týkajícím se předchozího řízení o zachování československého státního občanství X. Napadená rozhodnutí totiž neberou (v rozporu s uvedeným nálezem) v potaz, že X byl vážně nemocný. Dále pak nerespektují závazný právní výklad pojmů „nátlak“ a „trpění pod nacistickým nebo fašistickým terorem“. Ministr vnitra a městský soud nadto dané pojmy vykládají ve shodných případech různě. Dle stěžovatelek Ústavní soud v nálezu dovedl, že X splňoval podmínky pro zachování československého státního občanství.

[13] V dalším bodě kasační stížnosti stěžovatelky nesouhlasily se závěrem městského soudu, že jimi uplatněné skutečnosti a důkazy nemohou vést k povolení obnovy řízení. V rámci tohoto stížního bodu zejména rozporovaly postup městského soudu, který některé skutečnosti a důkazy odmítl s tím, že jde o důkazy a skutečnosti, které mohl X uplatnit již v původním řízení o jeho žádosti o zachování československého státního občanství, neboť mu byly známy. Stěžovatelky označily tvrzení městského soudu o tom, že X byly některé důkazy a skutečnosti známy, za spekulaci. Poukazovaly na to, že X byl po válce držen v domácím vězení a jeho zdravotní stav byl špatný. Dále pak tvrdily, že právní zástupce X neměl přístup do archivních fondů, které ještě nebyly konsolidovány ani zpřístupněny veřejnosti. X nadto neměl důvod předkládat další důkazy, neboť jeho žádosti bylo vyhověno a bylo mu vydáno osvědčení podle § 2 odst. 2 dekretu o prozatímním zachování státního občanství (dále též „osvědčení typu B“). Odkaz městského soudu na rozsudek Nejvyššího správního soudu ve věci C. (rozsudek ze dne 30. 11. 2017, č. j. 8 As 144/2016 - 93) je pak dle stěžovatelek zcela nepřipadný. V dané věci byly dány jiné skutkové okolnosti; E. C. neobdržel osvědčení typu B. Stěžovatelky nesouhlasily ani s výkladem městského soudu k § 100 odst. 2 správního řádu. Tento výklad je v rozporu se zněním právní úpravy, s praxí správních orgánů a soudů a s názory odborné literatury. Stěžovatelky dále tvrdily, že městský soud se nevypořádal s některými jimi předloženými důkazy. S těmi důkazy, kterými se zabýval, se pak městský soud vypořádal věcně nesprávně, dospěl-li k závěru, že tyto nejsou důvodem k vyhovění jejich žádosti o obnovu řízení. Stěžovatelky v této souvislosti v kasační stížnosti poukazovaly na konkrétní listiny, se kterými se podle jejich názoru městský soud opomněl vypořádat (např. listina podepsaná 25 občany R. a okolí adresována prezidentu republiky, Zpráva okupantů o politické situaci ze dne 19. 2. 1945), či se s těmito vypořádal věcně

pokračování

nesprávně (např. všechny listiny přiložené k žádosti stěžovatelek o povolení obnovy řízení ze dne 2. 4. 2009, fotokopie zápisů okupačních orgánů do pozemkových knih pro vložky 414 a 350).

[14] Stěžovatelky městskému soudu vytkly i jeho závěr, že z ustanovení § 100 odst. 1 písm. a) správního řádu plyne, že dokazování nově předloženými důkazy ani nové hodnocení skutkového stavu se v řízení o povolení obnovy neprovádí. Stěžovatelky označily takovou argumentaci za účelovou a nezákonnou a trvaly na tom, že městský soud i ministr vnitra nerespektovali zákonnou povinnost předběžně posoudit předložené listiny.

[15] Z uvedených důvodů stěžovatelky navrhly, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek i obě jemu přecházející rozhodnutí o žádosti o obnovu řízení a aby věc vrátil ministru vnitra k dalšímu řízení.

IV.

[16] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

V.

[17] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[18] Předmětem kasační stížnosti je rozsudek městského soudu, jímž byla zamítnuta žaloba stěžovatelek proti rozhodnutí ministra vnitra, kterým byl zamítnut rozklad stěžovatelek proti rozhodnutí, kterým byla zamítnuta žádost stěžovatelek o obnovu řízení ve věci nevyhovění žádosti X (předka stěžovatelek) o zachování československého státního občanství podle § 2 odst. 1 dekretu.

[19] Podle § 1 odst. 1 dekretu: *Českoslovenští státní občané národnosti německé nebo maďarské, kteří podle předpisů cizí okupační moci nabyli státní příslušnosti německé nebo maďarské, pozbyli dnem nabytí takové státní příslušnosti československého státního občanství.*

[20] Podle § 1 odst. 4 dekretu: *Češi, Slovinci a příslušníci jiných slovanských národů, kteří se v této době přiblížili za Němce nebo Maďary, jsou donuceni nátlakem nebo okolnostmi zvláštního zřetele hodnými, neposuzují se podle tohoto dekretu jako Němci nebo Maďaři, schválí-li ministerstvo vnitra osvědčení o národní spolehlivosti, které vydá příslušný okresní národní výbor (okresní správní komise) po přezkoumání uvedených skutečností.*

[21] Podle § 2 odst. 1 dekretu: *Osobám, spadajícím pod ustanovení § 1, které prokážou, že zůstaly věrné Československé republice, nikdy se neprovinily proti národům českému a slovenskému a buď se činně zúčastnily boje za její osvobození, nebo trpěly pod nacistickým nebo fašistickým terorem, zachovává se československé státní občanství.*

[22] Podle § 2 odst. 2 dekretu: *Žádost o zjištění, že československé státní občanství zachovává, lze podat do šesti měsíců od počátku účinnosti tohoto dekretu u místně příslušného okresního národního výboru (okresní správní komise), anebo bydlí-li žadatel v cizině, u zastupitelského úřadu. Rozhoduje o ní ministerstvo vnitra na návrh zemského národního výboru, na Slovensku Slovenské národní rady. Tyto osoby jest až do vyřízení žádosti považovati za československé státní občany, vydal-li jim okresní národní výbor (okresní správní komise) nebo zastupitelský úřad osvědčení o okolnostech, uvedených v předchozím odstavci.*

[23] Ze správního spisu v této souvislosti Nejvyšší správní soud zjistil následující relevantní informace.

[24] X se narodil dne 14. 10. 1893 v B.

[25] Dne 5. 10. 1945 podal X (zastoupený JUDr. Pavlem Krippnerem st., advokátem) Okresnímu národnímu výboru v B. žádost o vydání osvědčení o národní spolehlivosti podle § 1 odst. 4 dekretu, *in eventum* pak žádost o zachování československého státního občanství podle § 2 odst. 1 tohoto dekretu a o vydání osvědčení o prozatímním zachování československého občanství podle § 2 odst. 2 *in fine* dekretu.

[26] Dne 2. 3. 1946 X zemřel v R. Do jeho smrti nebylo o jím podaných žádostech rozhodnuto.

[27] Po jeho smrti, dne 20. 3. 1946, Okresní národní výbor v B. vydal osvědčení podle § 2 odst. 2 *in fine* dekretu o prozatímním zachování státního občanství, tj. osvědčení typu B, podle kterého X podal „*řádně odůvodněnou žádost o zachování československého státního občanství [...] a jest ho až do vyřízení této žádosti považovati za československého státního občana. Jmenovaný jest tedy vyňat ze všech opatření proti Němcům a Maďarům a jest pod ochranou československých úřadů, nepodléhá odsunu, jeho majetek a byt nepodléhá zabavení a v pracovním poměru a zásobování jest postaven na roveň československým občanům české nebo slovenské národnosti.*“

[28] Dne 23. 3. 1946 pak Okresní národní výbor v B. vydal výměr č. j. 2718/350, kterým zamítl žádost X o vydání osvědčení o národní spolehlivosti podle § 1 odst. 4 dekretu, neboť dospěl k závěru, že X nelze považovat za Čecha, který se v době zvýšeného ohrožení republiky přihlásil za Němce z donucení nátlakem nebo okolnostmi zvláštního zřetele hodnými.

[29] O alternativně podané žádosti X o zachování československého státního občanství podle § 2 odst. 1 dekretu nebylo do roku 1989 rozhodnuto. Dne 3. 10. 2001 Okresní úřad v B. zahájil na základě žádosti Okresního pozemkového úřadu v B. řízení ve věci zjištění státního občanství a vydání osvědčení o státním občanství X (jednalo se o předběžnou otázku v rámci probíhajícího restitučního řízení). Usnesením Okresního úřadu v B. ze dne 1. 11. 2001, č. j. RVV/1336/2001/Gr, bylo uvedené řízení přerušeno do doby, než bude pravomocným orgánem (Ministerstvem vnitra) rozhodnuto o otázce, zda bylo X zachováno československé státní občanství podle dekretu.

[30] Ministerstvo vnitra obdrželo podnět Okresního úřadu v B. k vyřešení otázky občanství X dne 14. 11. 2001. Dne 15. 11. 2001 účastníkům sdělilo, že bude pokračovat v řízení o zachování československého státního občanství X.

[31] Dne 17. 1. 2002 vydalo Ministerstvo vnitra rozhodnutí č. j. VS-953/51/2-1998, kterým žádosti X o zachování československého státního občanství podle § 2 odst. 2 dekretu nevyhovělo (dále též „rozhodnutí o občanství I“). Rozklad stěžovatelek proti tomuto rozhodnutí byl zamítnut rozhodnutím ministra vnitra ze dne 11. 6. 2002, č. j. VS-150/RK/3-2002 (dále též „rozhodnutí o rozkladu ve věci občanství I“). Žalobu směřující proti těmto rozhodnutím zamítl Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 27. 11. 2003, č. j. 6 A 90/2002 - 82. Uvedený rozsudek i obě správní rozhodnutí byly k ústavní stížnosti stěžovatelek zrušeny nálezem Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 98/04 (dále též „nález sp. zn. I. ÚS 98/04“).

[32] Následně vydalo Ministerstvo vnitra rozhodnutí ze dne 10. 4. 2006, č. j. VS-953/51/2-1998, kterým opětovně rozhodlo, že žádosti X o zachování československého státního občanství

pokračování

podle § 2 dekretu se nevyhovuje (dále též „rozhodnutí o občanství II“). Rozklad podaný stěžovatelkami proti tomuto rozhodnutí byl zamítnut rozhodnutím ministra vnitra ze dne 9. 10. 2006, č. j. VS-160/RK/3-2006 (dále též „rozhodnutí o rozkladu ve věci občanství II“). Žaloba směřující proti uvedenému rozhodnutí byla zamítnuta rozsudkem městského soudu ze dne 19. 6. 2008, č. j. 8 Ca 342/2006 - 180. Proti tomuto rozsudku se stěžovatelky bránily kasační stížností, ta však byla usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 4. 2009, č. j. 6 As 7/2009 - 262, odmítnuta pro opožděnost.

[33] Dne 3. 4. 2009 podaly stěžovatelky žádost o povolení obnovy řízení pravomocně ukončeného rozhodnutím o rozkladu ve věci občanství II (žádost o obnovu řízení je datována dnem 2. 4. 2009).

[34] Dne 17. 5. 2011 ministr vnitra vydal rozhodnutí č. j. MV-537-6/VS-2011, kterým žádost stěžovatelek o povolení obnovy řízení zamítl (dále též „rozhodnutí o obnově I“). Rozklad stěžovatelek proti tomuto rozhodnutí byl zamítnut rozhodnutím ministra vnitra ze dne 20. 12. 2011, č. j. MV-80353-16/VS-2011 (dále též „rozhodnutí o rozkladu ve věci obnovy I“).

[35] Stěžovatelky se proti rozhodnutí o rozkladu ve věci obnovy I bránily správní žalobou. K této žalobě městský soud rozsudkem ze dne 19. 9. 2014, č. j. 3 A 20/2012 -143, rozhodnutí o rozkladu ve věci obnovy I pro nevypořádání se s některými stěžovatelkami předloženými listinami zrušil a věc vrátil ministru vnitra k dalšímu řízení.

[36] Ministr vnitra v návaznosti na zrušující rozsudek a s odvoláním na nutnost dvojinstančnosti řízení v rozkladovém řízení rozhodnutí o obnově I zrušil rozhodnutím ze dne 19. 2. 2015, č. j. MV-80353-69/VS-2011, a věc vrátil k novému projednání v rámci prvostupňového řízení.

[37] Rozhodnutím ze dne 16. 7. 2015, č. j. MV-80353-73/VS-2011, ministr vnitra opětovně žádost stěžovatelek o povolení obnovy řízení zamítl (dále též „rozhodnutí o obnově II“). Rozklad proti tomuto rozhodnutí zamítl ministr vnitra rozhodnutím ze dne 22. 2. 2016, č. j. MV-80353-83/VS-2011 (dále též „rozhodnutí o rozkladu ve věci obnovy II“).

[38] Stěžovatelky napadly rozhodnutí o rozkladu ve věci obnovy II žalobou, kterou městský soud zamítl shora označeným rozsudkem.

[39] Proti rozsudku městského soudu podaly stěžovatelky kasační stížnost, která je předmětem nynějšího posouzení.

[40] Nejvyšší správní soud předně uvádí, že kasační stížnost je opravný prostředek proti pravomocnému rozhodnutí krajského (městského) soudu. Nejvyššímu správnímu soudu nepřísluší v kasačním řízení přezkoumávat opětovně rozhodnutí žalovaného v rozsahu přezkumu provedeného krajským (městským) soudem. Předmětem přezkumu může být proto toliko to, zda rozhodnutí soudu k námitkám uvedeným v kasační stížnosti ob stojí. Nejvyšší správní soud je přitom povolán pouze k přezkumu v rozsahu vymezeném stěžovatelem. Řízení o kasační stížnosti je totiž ovládáno zásadou dispoziční. Obsah, rozsah a kvalita kasační stížnosti předurčují obsah, rozsah a kvalitu následného soudního rozhodnutí. Soud není povinen ani oprávněn domýšlet argumenty za stěžovatele. Takovým postupem by přestal být nestranným rozhodčím sporu, ale přebíral by roli advokáta (srov. rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2010, č. j. 4 As 3/2008 - 78, a rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2012, č. j. 1 Afs 57/2011 - 95, ze dne 22. 4. 2014, č. j. 2 Ads 21/2014 - 20,

ze dne 27. 10. 2010, č. j. 8 As 22/2009 - 99, ze dne 18. 6. 2008, č. j. 7 Afs 39/2007 - 46, a ze dne 17. 12. 2008, č. j. 7 As 17/2008 - 60).

[41] Optikou uvedeného Nejvyšší správní soud nahlížel na kasační stížnost stěžovatele a neshledal ji důvodnou. Souhrnně předesílá, že žádná z uplatněných kasačních námitek neměla potenciál vyvolat zrušení rozsudku městského soudu, resp. rozhodnutí ministra vnitra. Nejvyšší správní soud se s nosnými závěry rozsudku městského soudu, resp. rozhodnutí ministra vnitra ztotožnil a v podrobnostech na ně odkazuje. Nad jejich rámec a k jednotlivým kasačním námitkám dodává následující.

[42] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkami poukazujícími na nepřezkoumatelnost rozsudku městského soudu ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Bylo by totiž předčasné zabývat se právním posouzením věci samé, bylo-li by současně napadené rozhodnutí skutečně nepřezkoumatelné.

[43] Zdejší soud při posuzování nepřezkoumatelnosti rozsudků krajských soudů vychází z ustálené judikatury Ústavního soudu (např. nálezy ze dne 20. 6. 1996, sp. zn. III. ÚS 84/94, č. 34/1996 Sb. ÚS, a ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97, č. 85/1997 Sb. ÚS), podle níž jedním z principů, které představují součást práva na řádný a spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 1 Ústavy), jež vylučuje libovůli při rozhodování, je povinnost soudů své rozsudky řádně odůvodnit (ve správním soudnictví podle § 54 odst. 2 s. ř. s.). To potvrzuje i navazující judikatura Ústavního soudu, např. nález ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. I. ÚS 741/06, č. 64/2007 Sb. ÚS, v němž Ústavní soud vyslovil, že „*odůvodnění rozhodnutí soudu jednajícího a rozhodujícího ve správním soudnictví, z něhož nelze zjistit, jakým způsobem postupoval při posuzování rozhodné skutečnosti, neryhovuje zákonným požadavkům kladeným na obsah odůvodnění a v konečném důsledku takové rozhodnutí zasahuje do základních práv účastníka řízení, který má nárok na to, aby jeho věc byla spravedlivě posouzena*“. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52, konstatoval, že pokud „*z odůvodnění napadeného rozsudku městského soudu není zřejmé, jakými úvahami se soud řídil při naplňování zásady volného hodnocení důkazů či utváření závěru o skutkovém stavu, z jakého důvodu nepovažoval za důvodnou právní argumentaci stěžovatele v žalobě a proč subsumoval popsany skutkový stav pod zvolené právní normy, pak je třeba pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů a tím i nesrozumitelnost ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.*“. Nepřezkoumatelností z důvodu nesrozumitelnosti se Nejvyšší správní soud zabýval např. v rozsudku ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75, podle něhož lze „*za nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost obecně považovat takové rozhodnutí soudu, z jehož výroku nelze zjistit, jak vlastně soud ve věci rozhodl, tj. zda žalobu zamítl, odmítl nebo jí vyhověl, případně jehož výrok je vnitřně rozporný. Pod tento pojem spadají i případy, kdy nelze rozzeznat, co je výrok a co odůvodnění, kdo jsou účastníci řízení a kdo byl rozhodnutím zavázán. Nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů je založena na nedostatku důvodů skutkových, nikoliv na dílčích nedostacích odůvodnění soudního rozhodnutí. Musí se přitom jednat o vady skutkových zjištění, o něž soud opírá své rozhodovací důvody*“. Otázku nepřezkoumatelnosti je přitom nutno posuzovat zdrženlivě, „*nebot' zrušením rozhodnutí soudu pro nepřezkoumatelnost se oddaluje okamžik, kdy základ sporu bude správními soudy uchopen a s konečnou platností vyřešen, což není v zájmu ani účastníků řízení (v případě nositelů veřejných subjektivních práv je ve hře též jejich základní právo na rozhodnutí věci bez zbytečných průtahů podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, resp. na projednání věci v přiměřené lhůtě podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod; č. 209/1992 Sb.), a koneckonců ani ve veřejném zájmu na hospodárnosti řízení před správními soudy, nemluvě o nákladech, jež jsou se soudním přezkumem spojeny*.“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2013, č. j. 6 Ads 17/2013 - 25).

[44] Kasační soud přezkoumal napadený rozsudek městského soudu a dospěl k názoru, že není nepřezkoumatelný. Z jeho odůvodnění je zřejmé, z jakého skutkového stavu soud vyšel,

pokračování

jak vyhodnotil pro věc rozhodné skutkové okolnosti a jak je následně právně posoudil. Z rozsudku městského soudu jednoznačně vyplývají důvody, které soud vedly k zamítnutí žaloby. Rozsudek je přesvědčivě odůvodněn (rozsudek čítá 25 stran) a je plně přezkoumatelný. O přezkoumatelnosti rozsudku ostatně svědčí, že stěžovatelky s jeho odůvodněním v kasační stížnosti obsáhle polemizují. Nejvyšší správní soud připomíná, že nepřezkoumatelnost není projevem nenaplněné subjektivní představy stěžovatele o tom, jak podrobně by měl být rozsudek odůvodněn, ale objektivní překážkou, která kasačnímu soudu znemožňuje přezkoumat napadené rozhodnutí (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 2. 2017, č. j. 3 Azs 69/2016 - 24, a ze dne 27. 9. 2017, č. j. 4 As 146/2017 - 35). Zrušení rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost je vyhrazeno těm nejzávažnějším vadám rozhodnutí, kdy pro absenci důvodů či pro nerosrozumitelnost skutečně nelze rozhodnutí meritorně přezkoumat (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2013, č. j. 1 Afs 92/2012 - 45, či ze dne 29. 6. 2017, č. j. 2 As 337/2016 - 64). Nejvyšší správní soud není názoru, že by rozsudek městského soudu takovými vadami trpěl. Námitka nepřezkoumatelnosti tudíž není důvodná. K jednotlivým dílčím tvrzením, ze kterých stěžovatelky dovozují nepřezkoumatelnost rozsudku (zejména k tvrzení, že městský soud se nevypořádal s některými důkazy předloženými ve správním řízení), odkazuje soud na další text tohoto rozsudku.

[45] Před vypořádáním dalších kasačních námitek Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že předmětem soudního řízení v této věci není přezkum rozhodnutí správního orgánu vydaného v původním řízení ve věci samé, tj. rozhodnutí, jímž nebylo vyhověno žádosti X o zachování československého státního občanství podle § 2 dekretu, ale přezkum zamítavého rozhodnutí žalovaného o žádosti stěžovatelek o povolení obnovy řízení v této již pravomocně ukončené věci. Uvedená skutečnost má zásadní význam pro rozhodnutí soudu, neboť charakter řízení a relevantní právní úprava limitují okruh námitek, které jediné lze účinně uplatnit proti napadenému rozhodnutí. V řízení o povolení obnovy řízení se nepřezkoumává zákonitost a odůvodněnost původního rozhodnutí. Posuzuje se jen otázka, zda nové skutečnosti či důkazy dříve neznámé, ve spojení s důkazy již provedenými, a za splnění dalších zákonných podmínek, mohou odůvodnit jiné rozhodnutí, než které bylo dříve vydáno (rozsudek zdejšího soudu ze dne 6. 12. 2012, č. j. 1 As 130/2012 - 29). Obnova řízení je přitom – na rozdíl od úpravy přezkumného řízení – určena k nápravě skutkových nesprávností (rozsudek zdejšího soudu ze dne 13. 5. 2010, č. j. 6 As 39/2009 - 74).

[46] Stěžovatelky v kasační stížnosti dovozovaly nicotnost rozsudku městského soudu a nicotnost správních rozhodnutí (rozhodnutí o obnově II a rozhodnutí o rozkladu ve věci obnovy II). Podle stěžovatelek uvedená rozhodnutí postrádají právní podklad, na základě něhož byly vydány. V řízení o povolení obnovy (stejně jako v předchozím řízení o zachování československého státního občanství X) byla totiž nesprávně aplikována již konzumovaná právní norma (dekret), resp. tato norma byla aplikována v té části, ve které má konstitutivně zakládat právní vztahy, tedy v části, v níž je dle konstantní judikatury Ústavního soudu neúčinná (daný závěr stěžovatelky dovozovaly mj. i z usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky č. 2235 a z odpovědi Güntera Verheugena na dotaz členky Evropského parlamentu Daniely Raschhofer). Stěžovatelky vyjádřily přesvědčení, že na základě konzumované právní normy (dekretu) nelze vydat rozhodnutí konstitutivního charakteru; rozhodnutí v neprospěch stěžovatelek; rozhodnutí, kterého se stěžovatelky nedomáhaly; ani rozhodnutí, kterým by došlo k odnětí občanství X. K vydání takového rozhodnutí však v řízení o zachování československého státního občanství X došlo, když bylo vydáno konstitutivní rozhodnutí, které X odňalo československé státní občanství. Danou skutečnost měli ministr vnitra a městský soud zohlednit i v řízení o povolení obnovy. Z nicotnosti správních rozhodnutí pak stěžovatelky odvodily i nicotnost napadeného rozsudku městského soudu.

[47] Nejvyšší správní soud stěžovatelkám nepřisvědčil.

[48] Nicotnost rozhodnutí představuje vadu, ke které je správní soud povinen přihlídnout z úřední povinnosti, tedy i bez námítky (srov. např. rozsudky Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 12. 1997, č. j. 6 A 26/95 - 29, ze dne 14. 1. 1997, č. j. 7 A 185/94 - 23, ze dne 14. 4. 1995, č. j. 7 A 35/95 - 16, a ze dne 25. 6. 1996, č. j. 6 A 152/94 - 27, či rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 2. 2008, č. j. 7 Afs 68/2007 - 82, ze dne 27. 10. 2004, č. j. 3 Azs 277/2004 - 70, ze dne 28. 4. 2004, č. j. 1 Azs 10/2004 - 49, a ze dne 28. 4. 2004, č. j. 1 Azs 12/2003 - 48).

[49] Jak vyplývá z další judikatury (např. rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 5. 2008, č. j. 8 Afs 78/2006 - 74), nicotnost [někdy též označována jako nulita, paakt, absolutní zmatečnost, non negotium, zdánlivý akt, pa-akt, právní nullum, neexistence, naprostá (absolutní) neplatnost] představuje specifickou kategorii vad správních rozhodnutí. Tyto vady jsou však vzhledem ke své povaze vadami nejzávažnějšími, nejtěžšími a rovněž i nezhojitelnými. Nicotné rozhodnutí není „běžným“ rozhodnutím nezákonným, nýbrž „rozhodnutím“, které pro jeho vady vůbec nelze za veřejněmocenské rozhodnutí správního orgánu považovat, a které není s to vyvolat veřejnoprávní účinky (srov. MÁŠA, M. *K otázce tzv. nicotných správních aktů*. Správní právo, 1972, č. 3, s. 139; Merkl, A. *Obecné právo správní. Díl druhý*. Praha - Brno: nakladatelství Orbis, akciová společnost, 1932, s. 24 a násl.; HOETZEL, J. *Československé správní právo. Část všeobecná*. Praha: Melantrich a. s., 1934, s. 268 a násl.; STAROŠCIAK, J. *Prawo Administracyjne*. Warszawa: Państwowe wydawnictwo naukowe, 1969, s. 245 a násl.; ERBGUTH, W. *Allgemeines Verwaltungsrecht*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2005, s. 134., PRŮCHA, P. *Správní právo. Obecná část. 7., doplněné a aktualizované vydání*. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 369; nebo STAŠA, J. in Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část. 6. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 212 a násl.).

[50] K povaze dekretu se opakovaně vyjádřil Ústavní soud. Stěžejní právní názor je vyjádřen zejména v nálezu publikovaném pod č. 55/1995 Sb. (sp. zn. Pl. ÚS 14/94, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 3, náleží č. 14, str. 73). Podle závěru Ústavního soudu vyjádřeného v tomto nálezu „*to, co přichází z minulosti, musí sice i tvář v tvář přítomnosti v principu hodnotově obstát, toto hodnocení minulého nemůže však být soudem přítomnosti nad minulostí. Jinými slovy, řád minulosti nemůže být postaven před soud řádu přítomnosti, jenž je již poučen dalšími zkušenostmi, z těchto zkušeností čerpá a na mnohé jevy poblíží a hodnotí je s časovým odstupem.*“ V citovaném nálezu Ústavní soud dále vyjádřil, že „*exilové zákonodárství, jakož i bezprostředně poválečné zákonodárství osvobozeného československého státu, představuje ve své podstatě dnes již uzavřený okruh problémů a otázek úzce souvisejících s válečnými událostmi a hospodářskou obnovou země. Normativní akty z této doby splnily tak svůj účel ve zmíněné bezprostředně poválečné době, z hlediska současnosti jsou již vesměs bez aktuálního významu a postrádají již nadále konstitutivní charakter.*“ (důraz přidán). V nálezu sp. zn. I. ÚS 98/04 (tj. v nálezu týkajícím se X) pak Ústavní soud dovodil, že podle dekretu dnes již nelze pozbýt československé, resp. české státní občanství. Zároveň však vyslovil, že „*uvedené právní závěry neznamenají, že by nebylo možno řídit se dekretem č. 33/1945 Sb. při posuzování v minulosti vzniklých právních vztahů, k jejichž vzniku byly dekrety prezidenta republiky nezbytnou zákonnou podmínkou, resp. samy tyto právní vztahy konstituovaly. [...] Aplikace dekretu č. 33/1945 Sb. na v minulosti již sebehlá jednáni a skutečnosti, nejde-li ovšem o použití konstitutivního charakteru, je tedy v souladu s ústavní zásadou zákazu retroaktivity práva, a není proto v rozporu s ústavním pořádkem České republiky ani s jejími mezinárodními závazky.*“ (důraz přidán).

[51] Stěžovatelkám lze tedy přisvědčit v tom, že v současné době nelze dekret použít k vydání konstitutivního rozhodnutí, kterým by došlo k odebrání československého (českého) státního občanství. O takovou situaci se ovšem v nyní posuzovaném případě nejedná. V nyní posuzovaném případě jde o rozhodnutí, kterými nebylo vyhověno žádosti stěžovatelek

pokračování

o obnovení řízení ve věci zachování československého státního občanství X. V tomto řízení nelze hovořit o konstitutivní aplikaci dekretu vedoucí k odnětí občanství jmenovaného. Co se pak týče původního řízení, tj. v řízení, jehož výsledkem bylo zamítnutí žádosti X o zachování československého státního občanství podle § 2 dekretu, odkazuje soud na náleze ze dne 25. 9. 1997, sp. zn. IV. ÚS 114/96, v němž Ústavní soud vyslovil, že „rozhodnutí vydávaná k žádostem podaným podle § 2 dekretu prezidenta republiky č. 33/1945 Sb. zněla na zachování čl. státního občanství (případně na její zamítnutí), výrokem takového rozhodnutí se tedy zjišťoval určitý právní stav již existující a měla tedy, jak ostatně judikoval i bývalý Nejvyšší správní soud náleze č. 1680, ročník XXVIII (1947, sešit 6 Bobuslavovy sbírky náleží Nejvyššího správního soudu ve věcech administrativních), účinky pouze deklaratorní, upravující právní sféru žadatele s účinky ex tunc.“ (důraz přidán). Je tedy zřejmé, že rozhodnutí o nezachování občanství X bylo dle uvedené judikatury rozhodnutím deklaratorním (bylo vysloveno, že občanství nebylo zachováno). V řízení o zachování československého státního občanství a návazně pak i v řízení o obnově byl tedy dekret aplikován k posouzení a deklaraci právních vztahů vzniklých v minulosti, nikoliv ke konstituování nových právních vztahů. Nelze tedy hovořit o nepřípustné aplikaci dekretu ke konstituování nových vztahů, či o rozporu s judikaturou Ústavního soudu. I zdejší soud v rozsudku ze dne 25. 4. 2007, č. j. 3 As 8/2006 - 136, uvedl, že rozhodnutím dle § 2 dekretu „nemohly být žádné právní vztahy na základě dekretu založeny, změněny ani zrušeny, neboť se jedná o rozhodnutí s účinky výlučně deklaratorními“ a dodal, že „soublasí se stěžovatelem, že dekrety prezidenta republiky nemají a nemohou dnes již zakládat, měnit ani rušit právní vztahy a ztotožňuje se s názorem, který v tomto smyslu zaujal Ústavní soud, podle něhož představuje exilové zákonodárství, jakož i bezprostředně poválečné zákonodárství osvobozeného československého státu, ve své podstatě dnes již uzavřený okruh problémů a otázek úzce souvisejících s válečnými událostmi a hospodářskou obnovou země. Normativní akty z této doby splnily svůj účel ve zmíněné bezprostředně poválečné době, z hlediska současnosti jsou již vesměs bez aktuálního významu a postrádají již nadále konstitutivní charakter (Pl. ÚS 14/94). V daném případě však, jak bylo řečeno shora, předmětné správní rozhodnutí žádné konstitutivní účinky nevyvolává, pouze se jím autoritativně stvrzuje určitý právní stav, a to, že se [...] československé státní občanství nezachovává.“ Uvedený závěr ostatně potvrzují i stěžovatelkami odkazované usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky č. 2235 a odpověď Güntera Verheugena na dotaz členky Evropského parlamentu, Daniely Raschhofer. I z těchto plyne, že v současné době již nelze vydat konstitutivní rozhodnutí zakládající, měnící či rušící již existující právní vztahy – k tomu však nyní nedošlo (viz výše). Námitka nicotnosti tedy není důvodná. Kasační soud stěžovatelkám v tomto ohledu nepřisvědčil. Ze shora uvedených důvodů nelze přisvědčit ani výslovnému tvrzení stěžovatelek, že na základě dekretu nebylo lze vydat předmětná rozhodnutí jsoucí podle názoru stěžovatelek v jejich neprospěch, resp. neodpovídající jejich požadavkům. Takový závěr nelze dovodit z právní úpravy a ani z judikatury Ústavního soudu.

[52] Stěžovatelky dále namítaly, že rozhodnutí o obnově II, rozhodnutí o rozkladu ve věci obnovy II a rozsudek městského soudu nerespektují závazný právní názor vyjádřený v nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 98/04 (tj. v nálezu, kterým byly zrušeny správní rozhodnutí a rozsudek zdejšího soudu sp. zn. 6 A 90/2002 vydané ve věci prvního rozhodování o žádosti X o zachování československého státního občanství).

[53] K uvedené námitce je nutno předně upozornit na to, že právní závěry, které zaujal Ústavní soud ve zmíněném nálezu, se týkají posouzení věci samé, tedy původního řízení o zachování československého státního občanství X, a nikoliv posouzení podmínek pro povolení obnovy řízení. Uvedený náleze byl totiž vydán právě v řízení o zachování československého občanství X. Konkrétně jím byly zrušeny rozhodnutí o občanství I, rozhodnutí o rozkladu ve věci občanství I a rozsudek zdejšího soudu ze dne 27. 11. 2003, č. j. 6 A 90/2002 - 82. Otázky souladu právních závěrů správních orgánů s nálezem Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 98/04 proto měly své místo předně v řízení týkajícím se rozhodnutí o občanství II (toto však bylo s definitivní platností

ukončeno odmítnutím kasační stížnosti stěžovatelek pro opožděnost – viz výše). Tento fakt nelze přitom nyní překonat rozšiřováním okruhu námitek spadajících do přezkumu rozhodnutí týkajícího se povolení obnovy řízení. Obnova řízení neslouží ke změně (nápravě) právních závěrů učiněných v původním řízení či k přezkoumávání odůvodněnosti původních rozhodnutí. Obnova řízení je mimořádným opravným prostředkem k zajištění nápravy nesprávně, resp. neúplně zjištěného skutkového stavu věci.

[54] Z procesní opatrnosti kasační soud dodává, že nesdílí názor stěžovatelek, že by Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 98/04 uvedl obecně platný závazný právní výklad pojmů „*nátlak*“ a „*trpění pod nacistickým nebo fašistickým terorem*“, resp. že by bez dalšího pro všechna řízení konstatoval, že X podmínky zachování československého občanství splňoval. Ústavní soud se v odkazovaném nálezu zabýval situací X na základě v té době dostupného spisového materiálu a přezkoumával první rozhodnutí správních orgánů o občanství X (tj. rozhodnutí o občanství I a rozhodnutí o rozkladu ve věci občanství I) a rozhodnutí zdejšího soudu s těmito rozhodnutími související (rozsudek sp. zn. 6 A 90/2002). Uvedená rozhodnutí zrušil, což vedlo k vydání nových správních rozhodnutí v dané věci založených na nově obstaraných důkazech a nových zjištěních (v daných rozhodnutích přitom byla mj. přesvědčivě zdůvodněna i odlišnost případu X od případu B. M., na nějž stěžovatelky v nynější kasační stížnosti taktéž odkazují). Přisvědčit přitom nelze ani doplňujícímu tvrzení stěžovatelek, že by ministr vnitra či městský soud požadovali bez dalšího prokázání toho, že X se aktivně účastnil bojů za osvobození republiky, a nezohlednili tak v rozporu s nálezem Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 98/04 jeho zdravotní stav. K tomu viz bod 60 rozsudku městského soudu, stranu 14 rozhodnutí o obnově II či stranu 15 rozhodnutí o rozkladu ve věci státního občanství II.

[55] Z nálezu sp. zn. I. ÚS 98/04 přitom explicitně nevyplývá ani to, že by správní orgány či soudy nesměly vyjít ze závěrů učiněných v kauze E. C. (viz zejména rozsudek zdejšího soudu ze dne 30. 11. 2017, č. j. 8 As 144/2016 - 93, a nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 1997, sp. zn. IV. ÚS 114/96). Ústavní soud takový právní závěr v daném nálezu nevedl. Sdělil „pouze“, že právní závěry nálezu sp. zn. IV. ÚS 114/96 o tom, že Ministerstvo vnitra je povinno dokončit řízení o návrzích podle § 2 dekretu, v situacích, kdy nebylo vydáno osvědčení typu B (nebo kdy o vydání tohoto osvědčení neexistují žádné důkazy), nelze bez dalšího aplikovat i na případy, kdy toto osvědčení bylo vydáno, jak tomu bylo v případě X (nutno dodat i to že otázka, zda v řízení o žádosti X mělo být po vydání zrušujícího nálezu Ústavního soudu pokračováno či nikoliv, nemá vliv na nynější řízení o povolení obnovy řízení). Závěr, že by ve věci X nebylo možno odkazovat na některé závěry učiněné v případě C., pak neplyne ani ze stěžovatelkami odkazovaného bodu 29 usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. III. ÚS 562/18. Ústavní soud v uvedeném usnesení (týkajícím se žádosti o obnovu řízení podané procesním nástupcem E. C.) uvedl pouze to, že v případě rozhodování o žádosti o obnovu řízení není namístě se odkazovat na obdobné případy žádostí o zachování československého občanství (mj. právě i na závěry týkající se X), takové posuzování by mělo své místo až v obnoveném řízení. Ani z ničeho dalšího nevyplývá, že by rozsudek městského soudu a rozhodnutí o obnově II a rozhodnutí o rozkladu ve věci obnovy II by byly v rozporu s nálezem Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 98/04.

[56] Nejvyšší správní soud dále přikročil k posouzení jádra věci, tj. zda byly splněny podmínky pro povolení obnovy pravomocně ukončeného řízení týkajícího se zachování státního občanství X.

[57] Podle § 100 odst. 1 správního řádu: *Řízení před správním orgánem ukončené pravomocným rozhodnutím ve věci se na žádost účastníka obnoví, jestliže*

pokračování

a) vyšly najevo dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy, které existovaly v době původního řízení a které účastník, jemuž jsou ku prospěchu, nemohl v původním řízení uplatnit, anebo se provedené důkazy ukázaly nepravdivými, nebo

b) bylo zrušeno či změněno rozhodnutí, které bylo podkladem rozhodnutí vydaného v řízení, které má být obnoveno,

a pokud tyto skutečnosti, důkazy nebo rozhodnutí mohou odůvodňovat jiné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování.

[58] Podle § 100 odst. 2 správního řádu: *Účastník může podat žádost o obnovu řízení u kteréhokoliv správního orgánu, který ve věci rozhodoval, a to do 3 měsíců ode dne, kdy se o důvodu obnovy řízení dozvěděl, nejpozději však do 3 let ode dne právní moci rozhodnutí. Obnovy řízení se nemůže domáhat ten, kdo mohl důvod obnovy uplatnit v odvolacím řízení. O obnově řízení rozhoduje správní orgán, který ve věci rozhodl v posledním stupni.*

[59] Městský soud v rozsudku dovodil, že žádosti stěžovatelek o povolení obnovy řízení nebylo lze vyhovět. Tento svůj závěr vystavěl na několika důvodech. Předně některé skutečnosti a důkazy považoval za uplatněné až po uplynutí tříleté lhůty dle § 100 odst. 2 správního řádu. Některé z důkazů předložených stěžovatelkami městský soud pak odmítl pro nesplnění podmínek dle § 100 odst. 1 písm. a) správního řádu s tím, že skutečnosti z nich plynoucí byly známy již X (některými z nich X argumentoval ve své žádosti o zachování československého státního občanství podané v roce 1945). Další stěžovatelkami vznesené tvrzení a předložené důkazy pak městský soud vyhodnotil jako nezpůsobilé ke změně rozhodných závěrů učiněných v řízení o zachování československého státního občanství X. S uvedeným posouzením stěžovatelky nesouhlasí a namítají nezákonný postup městského soudu. Nejvyšší správní soud jim nepřisvědčil.

[60] Kasační soud považuje za nutné nejprve shrnout obecná východiska týkající se obnovy řízení. Smysl a účel institutu obnovy řízení shrnul Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 20. 11. 2014, č. j. 10 As 76/2014 - 44, takto: *„Jedná se o mimořádný opravný prostředek směřující proti pravomocnému správnímu rozhodnutí, kterým se ve výjimečných případech umožní za splnění zákonných podmínek přezkoumat již pravomocné správní rozhodnutí. Řízení o obnově se skládá ze dvou fází. V první fázi správní orgán zjišťuje, zda vůbec existují podmínky pro povolení obnovy řízení, a na základě těchto zjištění obnovu řízení povolí či nikoli. Až v této druhé fázi se následně řeší okolnosti týkající se skutkového stavu obnoveného řízení.“* Zákon přitom stanoví časové limity, ve kterých lze návrh na obnovu řízení podat. Návrh na obnovu řízení může účastník řízení podat ve lhůtě tří měsíců od okamžiku, kdy se o důvodu obnovy řízení dozvěděl (subjektivní lhůta) a do tří let od právní moci daného rozhodnutí (objektivní lhůta). Obě lhůty musejí být dodrženy současně. Objektivní lhůta je pevně vymezená a začíná plynout od objektivně určitého časového okamžiku, kterým je právní moc správního rozhodnutí. Naproti tomu subjektivní lhůta není závislá na žádné objektivní skutečnosti (jakou je právní moc), nýbrž pouze na vědomosti účastníka řízení o skutečnostech a důkazech, které jsou pro obnovu řízení dle zákona zásadní (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2013, č. j. 2 As 7/2012 - 33, ze dne 28. 2. 2018, č. j. 2 As 406/2017 - 32). Řízení lze obnovit tehdy, pokud vyšly najevo dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy, které existovaly v době původního řízení a které účastník, jemuž jsou ku prospěchu, nemohl v původním řízení uplatnit, anebo se provedené důkazy ukázaly nepravdivými. Musí se jednat o skutečnosti neznámé správnímu orgánu i účastníkům řízení, jež musely existovat již před právní mocí rozhodnutí, a účastník je nemohl bez vlastního zavinění uplatnit. Pojem „dříve neznámá skutečnost“ tedy nelze chápat subjektivně jako skutečnost neznámou pouze tomu, kdo obnovu řízení navrhuje, ale v objektivním smyslu jako skutečnost, kterou účastník správního řízení znát nemohl a nemohl ji v původním řízení uplatnit (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2011, č. j. 8 As 18/2010 - 113).

K povolení obnovy řízení přitom může dojít pouze, pokud nové důkazy či skutečnosti mohou odůvodňovat jiné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování v původním řízení. Správní orgán se tedy již v prvním stadiu obnovy řízení, v němž se teprve rozhoduje, zda bude obnova řízení povolena či nařízena, musí předběžně zabývat relevancí skutečností či důkazů pro původní řízení v tom smyslu, zda jsou schopny odůvodnit odlišné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování (k uvedeným závěrům srov. podrobněji JEMELKA, L., PONDĚLÍČKOVÁ, K., BOHADLO, D.: *Správní řád. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, či rozsudky zdejšího soudu ze dne 30. 9. 2003, č. j. 6 A 63/2002 - 40, č. 522/2005 Sb. NSS, ze dne 23. 8. 2005, č. j. 5 A 127/2002 - 42, č. 1343/2007 Sb. NSS, ze dne 13. 5. 2010, č. j. 6 As 39/2009 - 74, či ze dne 16. 11. 2010, č. j. 9 As 53/2010 - 81, usnesení zvláštního senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 9. 2011, č. j. Konf 65/2010 - 21). Nejvyšší správní soud dodává i to, že řízení o povolení obnovy řízení nepředstavuje pokračování původního řízení; jedná se o samostatné řízení (řízení o mimořádném opravném prostředku), které lze aktivovat pouze při splnění podmínek uvedených v § 100 a násl. správního řádu (vedle výše uvedené judikatury viz i POTĚŠIL, L., HEJČ, D., RIGEL, F., MAREK, D. *Správní řád. Komentář*, 1. vyd. Praha: C. H. Beck, s. 501). Nutno opakovaně zdůraznit i to, že v řízení o obnově se nepřezkoumává zákonnost a odůvodněnost původního rozhodnutí. Posuzuje se jen otázka, zda nové skutečnosti či důkazy dříve neznámé, ve spojení s důkazy již provedenými, a za splnění dalších zákonných podmínek, mohou odůvodnit jiné rozhodnutí, než které bylo dříve vydáno (rozsudek zdejšího soudu ze dne 6. 12. 2012, č. j. 1 As 130/2012 - 29).

[61] Pohledem uvedených východisek nahlížel Nejvyšší správní soud na danou věc a ztotožnil se s městským soudem, že nebyly splněny podmínky uvedené v § 100 a násl. správního řádu.

[62] Nejvyšší správní soud předně v souladu s městským soudem konstatuje, že možnost podání žádosti o obnovu řízení je limitována dvěma lhůtami – tříměsíční lhůtou subjektivní, která běží ode dne, kdy se účastník o důvodu obnovy řízení dozvěděl, a dále tříletou lhůtou objektivní, která běží ode dne právní moci rozhodnutí. K tomu viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 2. 2018, č. j. 2 Azs 406/2017 - 32, podle něhož: „*Návrh na obnovu řízení může účastník řízení podat ve lhůtě tří měsíců od okamžiku, kdy se o důvodu obnovy řízení dozvěděl (subjektivní lhůta) a do tří let od právní moci daného rozhodnutí (objektivní lhůta). Obě lhůty musejí být dodrženy současně. Objektivní lhůta je pevně vymezená a začíná plynout od objektivně určitého časového okamžiku, kterým je právní moc správního rozhodnutí.*“ Smyslem objektivní lhůty je časově omezit možnost zpětného zpochybnění pravomocného správního rozhodnutí. Důsledkem povolení obnovy řízení je prolomení principu závaznosti a nezměnitelnosti pravomocného správního rozhodnutí, což je důsledek s ohledem na právní jistotu obecně nežádoucí a přípustnost tohoto institutu je proto nutné vykládat restriktivně (vedle výše uvedené odborné literatury srov. podpurně i nálezy Ústavního soudu ze dne 29. 7. 2010, sp. zn. III. ÚS 3386/09, ze dne 2. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 216/18, body 37 a 38 stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2020, sp. zn. Pl. ÚS-st. 50/20, či usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 7. 2007, č. j. 2 Afs 51/2006 - 58, rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 8. 2007, č. j. 5 Afs 94/2006 - 85, ze dne 28. 11. 2018, č. j. 4 As 294/2018 - 31, ze dne 20. 11. 2014, č. j. 10 As 76/2014 - 44).

[63] Optikou výše uvedeného lze podle Nejvyššího správního soudu souhlasit s městským soudem v tom, že postup, kdy žadatel po včasném podání řádně odůvodněné žádosti o obnovu řízení (podané v tříleté objektivní lhůtě zakotvené v § 100 odst. 2 správního řádu) pokračuje ve vyhledávání dalších důkazů či skutečností, které následně (po dobu několik měsíců či dokonce let) předkládá správnímu orgánu jako další důvody pro povolení obnovy řízení, popírá význam zákonem stanovené lhůty k podání žádosti o obnovu řízení a nepřípustně narušuje princip právní jistoty adresátů veřejné správy. Subjekty dotčené rozhodnutím správního orgánu vydaným

pokračování

v původním řízení mohou legitimně očekávat, že k případnému povolení obnovy řízení může dojít pouze na základě (nově najevo vyšlých) skutečností či důkazů, které budou označeny či správnímu orgánu rovnou předloženy společně s žádostí podanou v zákonné lhůtě, a nikoliv na základě skutečností či důkazů „objevených“ žadatelem o obnovu a předložených správnímu orgánu kdykoliv v budoucnosti (bez zákonem stanoveného časového omezení). Z koncepce obnovy řízení vyplývá požadavek, aby byly současně se žádostí o obnovu řízení doloženy (nebo alespoň konkrétně označeny) skutečnosti nebo důkazy, z nichž lze bezpečně seznat skutková zjištění, o něž se opírá žádost o obnovu řízení. Výklad stěžovatelek by vedl k absurdnímu závěru, že v poslední den tříleté lhůty lze podat pouze blanketní žádost o obnovu řízení bez uvedení jakýchkoliv důvodů a kdykoliv v budoucnu tuto doplnit o důvody obnovy, resp. o nové skutečnosti a důkazy. Takový postup však s ohledem na výše uvedenou mimořádnou povahu institutu obnovy řízení a možné důsledky jeho aplikace nelze připustit. Výklad městského soudu v dané konkrétní věci tedy nelze hodnotit jako nesprávný a nepřípustně porušující stěžovatelkami odkazovanou obecnou právní úpravu koncentrace řízení. Městský soud provedl výklad odpovídající účelu a smyslu právní úpravy. Takový postup konvenuje i judikatuře Ústavního soudu (viz např. nálezy ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97, ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96, ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. I. ÚS 2920/09). Dodát lze, že výklad městského soudu nelze interpretovat tak, že by snad pro každý nově objevený důkaz bylo nutno podat novou žádost, jak stěžovatelky v kasační stížnosti tvrdí. Takto se městský soud nevyslovil.

[64] K rozsudkům zmiňovanými stěžovatelkami soud dodává, že z nich opora pro výklad stěžovatelek explicitně nevyplývá, přičemž z konstantní judikatury vyplývá zřetelný apel na dodržování principu právní jistoty a zasahování do pravomocného správního rozhodnutí pouze výjimečně a při splnění všech zákonných podmínek (viz např. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 7. 2007, č. j. 2 Afs 51/2006 - 58: „*Shodně jako jiné mimořádné opravné prostředky má i obnova přísné limity. Je tomu tak proto, že zájem na stabilitě práva a jeho respektování vyjádřený zde institutem právní moci rozhodnutí vyznačující se zásadně závažností a nezměnitelností rozhodnutí je prosazovanou hodnotou pro fungování společnosti vůbec*“). Obdobně lze poukázat i na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 2. 2018, č. j. 2 Azs 406/2017 - 32, jakož i na nálezy Ústavního soudu ze dne 2. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 216/18, podle něhož „*stanovení lhůt v právním řádu a jejich dodržování je zásadní pro právní jistotu a stabilitu společenských vztahů. Ve většině případů proto ve vztahu k běhu času a s ním spojeným důsledkům převládá zájem na zachování jistoty v právních vztazích*“.

[65] Odkaz na odbornou literaturu pak stěžovatelky jakkoli blíže nespécifikovaly (řízení o kasační stížnosti je však ovládáno zásadou dispoziční – viz výše). Ostatně i z odborné literatury označené v tomto rozsudku, která se obsáhle věnuje výkladu § 100 správního řádu, nelze dovodit oporu pro výklad stěžovatelek. Takový výklad nevyplývá ani z další odborné literatury, viz např. VEDRAL, J.: *Správní řád: Komentář*, 2. vydání. Praha, BOVA POLYGON, 2012. Pokud pak stěžovatelky poukazovaly na správní rozhodnutí, která mají jejich výklad potvrzovat, konstatuje soud, že izolovaná správní rozhodnutí nemohou vytvořit správní praxi, kterou by bylo nutno následovat, tím spíše, pokud by v těchto byl proveden výklad neodpovídající výše nastíněným závěrům – viz rozsudky zdejšího soudu ze dne 12. 5. 2016, č. j. 5 As 155/2015 - 35, či ze dne 29. 6. 2016, č. j. 3 Afs 226/2015 - 51. Ostatně, stěžovatelky taková správní rozhodnutí ke kasační stížnosti ani nepřiložily.

[66] Městský soud tedy posoudil danou otázku správně, jeho rozsudek proto není nezákonný, resp. ani nepřezkoumatelný, jak stěžovatelky rovněž tvrdí. Pro úplnost je nutno dodat, že městský soud se v rozsudku zabýval i dalšími skutečnostmi a důkazy, než pouze těmi předloženými stěžovatelkami v samotné žádosti o povolení obnovy řízení ze dne 2. 4. 2009 (k tomu viz např. body 49, 50, 55, 57, 58 rozsudku). Z procesní opatrnosti (s ohledem na specifika dané

věci) soud dodává, že ani na základě v kasační stížnosti akcentovaných listin předložených po uplynutí objektivní tříleté lhůty nelze shledat důvody pro obnovu řízení (viz dále).

[67] V dalším bodě kasační stížnosti stěžovatelky rozporují postup městského soudu, který některé stěžovatelkami uplatněné skutečnosti a důkazy odmítl s tím, že jde o důkazy a skutečnosti, které mohl X uplatnit již v původním řízení o jeho žádosti o zachování československého státního občanství, neboť mu byly známy.

[68] Městský soud s odkazem na rozsudek zdejšího soudu ze dne 30. 11. 2017, č. j. 8 As 144/2016 - 93 (dále též „rozsudek sp. zn. 8 As 144/2016“), uvedl, že další hledisko, jež je při posouzení žádosti o obnovu řízení nutno posoudit, je, zda v žádosti o obnovu řízení uváděné skutečnosti a důkazy byly známy X jakožto žadateli o zachování československého státního občanství podle § 2 odst. 1 dekretu, a zda se jedná o skutečnosti nebo důkazy, které jmenovaný nemohl v původním řízení uplatnit. Zákonné podmínky, že nově najevo vyšlé skutečnosti nebo důkazy musí být dříve neznámé a že tyto účastník nemohl v původním řízení uplatnit, je totiž nutno vztáhnout nejen k procesním nástupcům původního účastníka řízení (stěžovatelky), nýbrž i k samotnému původnímu účastníku řízení (X). Obnova řízení totiž nemůže sloužit k odstranění následků nesprávně zvolené procesní strategie původního účastníka řízení spočívající v nepředložení veškerých dostupných tvrzení a důkazů.

[69] Stěžovatelky v kasační stížnosti označily tvrzení městského soudu o tom, že X byly některé důkazy a skutečnosti známy, za spekulaci. Jsou názoru, že X ve své žádosti uvedl veškeré jemu známé a dostupné skutečnosti. Poukazují i na to, že X byl po válce držen v domácím vězení a jeho zdravotní stav byl špatný. Stěží tak mohl vyhledávat důkazy a předkládat je ve svůj prospěch. Dále pak stěžovatelky tvrdily, že právní zástupce X neměl přístup do archivních fondů, které ještě nebyly konsolidovány ani zpřístupněny veřejnosti. X nadto neměl důvod předkládat další důkazy, neboť jeho žádosti bylo vyhověno a bylo mu vydáno osvědčení typu B. Odkaz městského soudu na rozsudek sp. zn. 8 As 144/2016 ve věci C. je zcela nepřipadný.

[70] Kasační soud nemohl stěžovatelkám přisvědčit.

[71] Nejvyšší správní soud již konstatoval, že pro účely obnovy řízení dle § 100 odst. 1 písm. a) věta první správního řádu mají relevanci pouze ty důkazy, které nebyly známy (resp. nemohly být známy) jak procesním nástupcům původního účastníka řízení, tak i samotnému původnímu účastníkovi řízení. K tomu viz body 26 a 27 rozsudku sp. zn. 8 As 144/2016 týkajícího se žádosti o obnovu řízení ve věci zachování československého státního občanství podle § 2 odst. 1 dekretu podané procesním nástupcem E. C. (uvedený právní výklad byl potvrzen i Ústavním soudem – viz usnesení ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. III. ÚS 562/18). Nyní rozhodující senát nemá důvod se od daného závěru odchýlit a v rámci zachování jednotnosti judikatury (§ 12 s. ř. s.) tento závěr přejímá. Souhlasí tedy s tím, že v rámci řízení o žádosti o povolení obnovy řízení nelze za nové skutečnosti a důkazy podle § 100 odst. 1 písm. a) věta první správního řádu považovat ty skutečnosti a důkazy, o kterých původní účastník řízení věděl (měl a mohl vědět), avšak tyto se rozhodl u správního orgánu neuplatnit, případně tak opomněl učinit. Obnova řízení neslouží k odstranění následků nesprávně zvolené procesní strategie spočívající v nepředložení veškerých dostupných tvrzení a důkazů. Opačný výklad by fakticky garantoval procesnímu nástupci účastníka původního řízení právo na zcela nový proces, v němž by mohl uvést jakékoli skutečnosti a navrhnout jakékoli důkazy jemu dříve neznámé bez ohledu na to, zda o nich věděl účastník původního řízení a zda je mohl v původním řízení uplatnit. Jak již přitom bylo výše uvedeno, nelze přijmout názor, že by na věc X bylo vyloučeno použít jakékoliv právní závěry týkající se E. C. Nadto, předmětné závěry zdejšího soudu obsažené v rozsudku sp. zn. 8 As 144/2016 nejsou jakkoli založeny na skutečnosti, zda E. C. obdržel

pokračování

osvědčení typu B, či nikoliv. Není proto rozhodné, že X bylo toto osvědčení vydáno, jak připomínají stěžovatelky. Poukazují-li přitom stěžovatelky na to, že z důvodu vydání osvědčení typu B nebyl X motivován předkládat další důkazy a tvrzení, odkazuje soud na výše uvedené a dodává, že toto osvědčení bylo vydáno až po smrti X. V době podání žádosti a v době předcházející jeho smrti tedy X jistě měl motivaci předložit veškeré jemu známé důkazy a uplatnit veškerá relevantní tvrzení.

[72] Nejvyšší správní soud nesouhlasí ani s tvrzením stěžovatelek, že městský soud pouze účelově spekuloval, uvedl-li v rozsudku, že některé důkazy a skutečnosti byly X známy, a mohl je proto uplatnit v původním řízení. Kasační soud zdůrazňuje, že pojem „dříve neznámá skutečnost nebo dříve neznámý důkaz“ nelze chápat subjektivně jako okolnosti neznámé pouze tomu, kdo obnovu řízení navrhuje, ale v objektivním smyslu jako skutečnosti a důkazy, které účastník správního řízení znát nemohl a nemohl je v původním řízení uplatnit (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2011, č. j. 8 As 18/2010 - 113). Není proto rozhodné, zda X o daných skutečnostech a důkazech skutečně fakticky věděl, nýbrž to, zda o těchto vědět mohl. Podle názoru Nejvyššího správního soudu X musely (či alespoň mohly) být známy skutečnosti typu, že se narodil české matce; že mu byla zabavena část pozemků pro potřeby wehrmachtu; že jeho zdravotní stav nebyl dobrý (a příčiny dané skutečnosti); že udělil souhlas s poskytnutím pozemků k uskutečnění Národní pouti a že zaslal říšskému protektorovi Konstantinu von Neurathovi odvolání proti rozhodnutí o uvalení vnučené správy na jeho majetek. X tedy mohl dané skutečnosti a důkazy nepochybně uplatnit již v rámci řízení o jeho žádosti, a to i přes stěžovatelkami tvrzený nepříznivý zdravotní stav, domácí vězení a tvrzení o nekonsolidování archivů (X tak ostatně např. co se týče svého nepříznivého zdravotního stavu a jeho příčin a co se týče odvolání podaného říšskému protektorovi, učinil). Nutno pak v souvislosti se stěžovatelkami tvrzenou indisponovaností X pro úplnost dodat i to, že X při podání žádosti zastupoval advokát (tehdejší prezident Moravské advokátní komory); žádost byla detailně a podrobně odůvodněna a bylo k ní připojeno velké množství příloh.

[73] V dalším kasačním tvrzení stěžovatelky namítají, že městský soud se nevypořádal s některými jimi předloženými důkazy. S těmi důkazy, kterými se městský soud zabýval, se pak městský soud vypořádal věcně nesprávně, dospěl-li k závěru, že tyto nejsou důvodem k vyhovění jejich žádosti o obnovu řízení.

[74] Nejvyšší správní soud stěžovatelkám nepřisvědčil.

[75] Jak již bylo výše uvedeno, podle § 100 správního řádu se řízení na žádost obnoví, jestliže *a) vyšly najevo dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy, které existovaly v době původního řízení a které účastník, jemuž jsou ku prospěchu, nemohl v původním řízení uplatnit, anebo se provedené důkazy ukázaly nepravdivými, nebo b) bylo zrušeno či změněno rozhodnutí, které bylo podkladem rozhodnutí vydaného v řízení, které má být obnoveno, a pokud tyto skutečnosti, důkazy nebo rozhodnutí mohou odůvodňovat jiné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování.*

[76] V nyní posuzované věci nedošlo ke zrušení či změně podkladového rozhodnutí. Bylo tudíž namísto posoudit, zda stěžovatelky předložily nové, dříve neznámé, důkazy nebo skutečnosti existující již v době původního řízení (tj. v řízení o zachování československého státního občanství X), které nemohly být uplatněny v původním řízení, či zda se provedené důkazy ukázaly nepravdivými. Byla-li by tato podmínka splněna, bylo nutno následně vyhodnotit, zda skutečnosti a důkazy uplatněné v žádosti o obnovu řízení mohly odůvodňovat jiné řešení otázky, jež byla předmětem původního rozhodování (tj. otázky, zda bylo X zachováno československé státní občanství).

[77] Z uvedeného plyne, že za účelem řádného posouzení žádosti stěžovatelek o povolení obnovy řízení je nutné vyhodnotit zejména obsah žádosti X podané v roce 1945 a doplnění této žádosti a obsah rozhodnutí, kterými byla daná žádost zamítnuta, tj. zejména rozhodnutí o rozkladu ve věci občanství II, a to za účelem posouzení toho, zda skutečnosti a důkazy poskytnuté stěžovatelkami v řízení o povolení obnovy prokazují nepravdivost původních důkazů či představují nové skutečnosti a důkazy a případně zda tyto jsou způsobilé odůvodňovat jiné řešení otázky občanství X.

[78] V žádosti a jejích doplněních podaných v roce 1945 X mj. tvrdil, že byl nepřitelem německému a nacismu a „přilnul k českému rodnému kraji“. Poukazoval na svou účast v první světové válce a na to, že v roce 1920 se při sčítání lidu přihlásil k české národnosti. Tvrdil, že zavedl českou správu svých podniků a za zaměstnance přijímal výhradně Čechy. Pro své děti měl českou vychovatelku. Uváděl, že vstoupil do Národního souručenství, což mělo za následek uvalení důvěrnické správy na jeho veškerý majetek oberlandratem v Prostějově. Proti tomuto postupu se X bránil u říšského protektora Konstantina von Neuratha a obrátil se i na prezidenta Háchu. Oberlandrat v Prostějově následně sdělil, že důvěrnická správa bude zrušena, přihlásí-li X sebe a celou svou rodinu k německé národnosti. To X odmítl. Následně bylo zjištěno, že o pozemky X se uchází říšský vedoucí SS Heinrich Himmler. X proto (po naléhání mnohých osob) podepsal dotazník ke zjištění německé státní příslušnosti Fragebogen, a to s cílem, aby byli ochráněni jeho čeští zaměstnanci, kteří by jinak (převzal-li by správu jeho majetku Heinrich Himmler) byli propuštěni. I nadále však X odmítal podpis přihlášky do NSDAP. Dále pak X poukazoval na to, že na jeho veškerý majetek byla nakonec uvalena vnucená správa, která jej značně poškodila. Tvrdil, že nátlak nacistů vedl k ochrnutí jeho dolních končetin, k upoutání na lůžko a k poklesu jeho hmotnosti. Poukazoval i na to, že členství v DAF či uvedení jeho jména v organizačním plánu NSDAP bylo důsledkem jeho vynuceného přihlášení se k německé národnosti. X ani žádný člen jeho rodiny nikdy nevstoupili do žádné nacistické strany. Dále tvrdil, že sabotoval sbírku šatstva pro německý červený kříž a pomáhal osobám stíhaným nacisty (ukrýval na zámku MUDr. K. a A. P.). K uvedeným tvrzením X navrhl a předložil velké množství důkazů (výpovědi mnohých osob, úřední potvrzení aj.).

[79] Ministr vnitra o žádosti X o zachování československého státního občanství s konečnou platností rozhodl rozhodnutím o rozkladu ve věci občanství II. V tomto rozhodnutí uvedl, že pro posouzení žádosti X je nutné ověřit, zda jmenovaný či jeho procesní nástupci prokázali 1) že X zůstal věren Československé republice; 2) že se nikdy neprovinil proti českému a slovenskému národu a 3) že se buď činně účastnil boje za osvobození Československé republiky, či trpěl pod nacistickým nebo fašistickým terorem (viz § 2 odst. 1 dekretu).

[80] Ministr vnitra dospěl k závěru, že X splňoval první dvě podmínky (byl věren Československé republice a nikdy se neprovinil proti českému a slovenskému národu). Stran těchto otázek ministr vyhodnotil zejména vstup X do Národního souručenství (kterýžto ministr nerozporoval); písemná svědectví mnohých osob (L. J., MUDr. A. K., O. R., JUDr. M. Ž.); skutečnost, že X byl veden jako člen některých německých organizací (ministr nicméně přiznal, že ve spise není založena přihláška jmenovaného do NSDAP, avšak dodal, že ani automatické členství v daných organizacích X nebránilo v tom, aby z těchto vystoupil) a taktéž skutečnost, že X sabotoval sbírku šatstva pro německý červený kříž.

[81] Podle ministra vnitra však nebyla splněna třetí podmínka. K tomu ministr zejména poukázal na dobovou judikaturu Nejvyššího správního soudu, podle níž: *„jest ovšem předpoklad trpění pod nacistickým nebo fašistickým terorem vyjádřen slovem "trpěly" v uvedeném ustanovení zcela povšechně a při letmém pohledu značně široce. Tu však sluší uvážiti, že ono trpění jest přece jen blíže vymezeno odkazem na nacistický nebo fašistický teror, tedy zvýšený útisk, zvýšení násilí, prováděné nejbrubšími prostředky,*

pokračování

jak to právě bylo vlastní německému režimu nacistickému. Tento obsah pojmu nacistického teroru vrhá pak svou nadměrností odraz i na obsah pojmu trpění, s nímž jest uveden v příčinnou souvislost, a určuje tak i jeho vyšší míru. Že jen zvýšená míra účinků útisku jest obsahovou náplní trpění pod nacistickým terorem, jest pak patrné z toho, že tento předpoklad nároku na zachování československého státního občanství jest připojen alternativně (slovem: nebo) k předpokladu činné účasti v boji za osvobození Československé republiky. Z této alternativní povahy obou předpokladů, jež takto zákonodárce postavil na roveň co do účinku, jest zvrátným úsudkem dovolen závěr, že také vnitřní hodnota obsahu obou předpokladů musí býti v podstatě vyrovnána. Že pak hodnotě činné účasti v boji za osvobození Československé republiky nemůže odpovídati hodnota jakéhokoli trpění pod útlakem, nýbrž jen hodnota trpění zvýšené intensity, jest ovšem na bíledni“ (viz rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 1947, sp. zn. 692/46). K pojmu „činného zúčastnění se v boji za osvobození Československé republiky“ pak v daném rozhodnutí Nejvyšší správní soud uvedl, že zákonodárce nemohl „míti na mysli jen účastenství v akcích vojensky organizovaných ozbrojených sil, a že tedy neklade váhu na vnější stránku bojové činnosti, nýbrž míří na onu vnitřní podstatu, charakterisovanou úsilím zdolatí nebo oslabiti vojenskou moc okupantovu. Vezme-li se pak za základ tato podstata, jeví se ve smyslu sbora citovaného ustanovení činnou účastí v boji za osvobození Československé republiky aktivní počiny, jež zapadajíce do zápasu československého lidu za jeho osvobození, sledovaly záměr oslabiti nebo poškoditi vojenskou moc Německé říše (jejich spojenců), pokud se týče zvýšiti vojenskou moc nebo usnadniti bojovou činnost těch, kteří s okupantem zápolili, k tomu cíli, aby v konečném účinku vzešlo osvobození Československé republiky z německého jarma. Při tom ovšem nemůže zase na druhé straně býti za takovou účast uznán každý ojedinělý počín, zejména významu zcela podružného, ani počín - nejde-li při tom o akci zvláště významného účinku nebo spojenou s těžkou obětí na zdraví - vykonaný v době, kdy boj za osvobození Československé republiky byl v podstatě rozhodnut a běželo již jen o likvidaci zbytků poražených německých armád. Bez významu pak nebude ani otázka, byl-li zásah způsobití přivoditi poškození vojenské moci okupantovy a do jaké míry.“ Ministr vnitra pro posouzení otázky činné účasti v boji za osvobození Československé republiky vyhodnotil mj. tvrzení a důkazy týkající se účasti X na bojích v první světové válce a skutečnost, že jmenovaný poskytl v roce 1938 prostor československému důstojnictvu k ostrostřelbě a také skutečnost, že X poskytl prostory ke cvičení wehrmachtu. Věc uzavřel s tím, že sice vnímá nedobrotlivý zdravotní stav X v inkriminovaném období, nicméně ani v této situaci nebylo prokázáno, že by X „*vyvíjel jiné počiny, jejichž účelem by bylo usnadnit bojovou činnost těch, kteří s okupantem zápolili, k tomu cíli, aby v konečném účinku vzešlo osvobození Československé republiky z německého jarma.*“ Ministr vnitra proto uzavřel, že X podmínku činné účasti v boji za osvobození Československé republiky nespĺňoval. Stejně tak X nespĺňoval podmínku trpění pod nacistickým nebo fašistickým terorem ve smyslu dobové judikatury. Ministr vnitra uvedl, že posoudil tvrzení o tom, že X měl být upoután na lůžko v důsledku tlaku na jeho osobu ze strany Němců (mělo jít o následky psychického vypětí z toho, že byl nucen přihlásit se k německé národnosti). Dodal však, že X nebyl vystěhován ani vězněn, nebyl v důsledku opatření okupantů a jejich nátlaku obětí fyzického násilí. Nebylo prokázáno, že jeho špatný zdravotní stav byl důsledkem okupace (X musel pro nemoc odejít z vojenské služby již v roce 1919). Uvalení vnucené správy na jeho majetek a z toho vyplývající majetkovou ztrátu nelze považovat za trpění pod nacistickým nebo fašistickým terorem, protože německá okupace měla nepříznivé majetkové dopady na drtivou většinu československých státních občanů. Nadto, i přes uvedené omezené dispozice s majetkem bylo zjištěno, že X si mohl dovolit materiálně i finančně podporovat např. osoby zaměstnané na jeho velkostatku, chránit nežádoucí osoby a ponechat si i přes nelibost Němců českou vychovatelku pro své děti. Ministr vnitra uzavřel, že nepříjemné situace, kterým musel X v době okupace čelit, nelze považovat za zvýšenou míru utrpení, kterou je jako důsledek zvýšeného útisku možno klást na roveň činné účasti v bojích za osvobození (podrobněji odkazuje soud na plný text rozhodnutí ministra vnitra o rozkladu ve věci občanství II).

[82] Stěžovatelky se domáhají obnovy řízení zakončeného citovaným rozhodnutím s poukazem na § 100 odst. 1 písm. a) správního řádu (podle něhož se řízení před správním orgánem ukončené pravomocným rozhodnutím ve věci na žádost účastníka obnoví, jestliže vyšly

najevo dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy, které existovaly v době původního řízení a které účastník, jemuž jsou ku prospěchu, nemohl v původním řízení uplatnit, anebo se provedené důkazy ukázaly nepravdivými, a pokud tyto skutečnosti, důkazy nebo rozhodnutí mohou odůvodňovat jiné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování). Jak správně uvedl městský soud, rozhodnutí vydané v původním řízení, jímž byla zamítnuta žádost X o zachování československého státního občanství podle § 2 odst. 1 dekretu, je mj. zbudováno na závěru, že nebylo prokázáno, že se X činně zúčastnil boje za osvobození Československé republiky, nebo že trpěl pod nacistickým nebo fašistickým terorem. Aby bylo možné návrhu stěžovatelek na povolení obnovy řízení vyhovět, musely by zde být skutečnosti nebo důkazy splňující citované zákonné podmínky a odůvodňující jiné řešení této otázky. V řízení o povolení obnovy řízení se přitom nepřezkoumává zákonnost a odůvodněnost původního rozhodnutí. Posuzuje se jen otázka, zda nové skutečnosti či důkazy dříve neznámé, ve spojení s důkazy již provedenými, a za splnění dalších zákonných podmínek, mohou odůvodnit jiné rozhodnutí, než které bylo dříve vydáno (viz shora označenou odbornou literaturu a judikaturu).

[83] Pohledem uvedeného kasační soud posoudil důkazy, na které stěžovatelky v kasační stížnosti odkazují, a označují je za opomenuté, případně za nesprávně věcně vypořádané, a hodnotil, zda tyto splňují podmínky dle § 100 odst. 1 písm. a) správního řádu.

[84] Co se týče listin přiložených k žádosti o obnovu řízení ze dne 2. 4. 2009, stěžovatelky v kasační stížnosti (viz její strana 6) odkazují konkrétně na: dopisy prezidenta Háchy říšskému protektorovi Konstantinu von Neurathovi ze dne 30. 6. 1939 a ze dne 25. 8. 1939; na stížnost X adresovanou říšskému protektorovi ze dne 31. 7. 1939; na fotokopii periodické tiskoviny „Moravský kras“ ze dne 25. 8. 1939 obsahující článek s názvem „Národní pouť v B.“; na fotokopii listu Sokolské jednoty v B. s názvem „B. most“ ze září 1939 obsahující článek „Národní pouť v B.“; na fotokopii z knihy „Zápisů o schůzích tělocvičné jednoty Sokol v B.“ od 22. 2. 1939 do roku 1947 se statí o „Národní pouti v B.“; na fotokopii „Pamětní knihy B.“ s fotokopii strany 307 této pamětní knihy sdělující poskytnutí velkostatku a jeho dvora včetně stájí pro koně vojska československé armády ubytované v B. a v R. od 6. 12. 1938; na fotokopii zápisů z pozemkových knih pro vložky 414, 350 o uvalení vnučené správy na veškerý majetek X; na geometrický plán W115 ze dne 4. 9. 1944 týkající se zabavení pozemků X pro válečné účely ve prospěch nacistické branné moci; a na úředně ověřenou fotokopii čestného prohlášení J. M. ze dne 19. 3. 2009.

[85] Stěžovatelky v kasační stížnosti uvádějí, jaké nové skutečnosti mají z daných dokumentů plynout (např. vyhlášení důvěrnické a vnučené správy majetku X, odmítání X zaměstnávat říšské Němce a nacisty). Nezhledňují však, že jak ministr vnitra, tak i městský soud se danými důkazy detailně zabývali a tyto neposoudili jako způsobilé k povolení obnovy řízení (viz body 60 až 66 rozsudku městského soudu a strany 13 až 14 rozhodnutí o obnově II). Stěžovatelky proti jejich argumentaci jakkoli věcně nebrojí, pouze obecně uvádí, že městský soud důkazy nesprávně posoudil. Za takové situace Nejvyšší správní soud (vázán dispoziční zásadou - viz výše) odkazuje na rozhodnutí ministra vnitra o obnově II a rozhodnutí o rozkladu ve věci obnovy II a na rozsudek městského soudu a k věci pouze obecně dodává následující.

[86] Dopisy prezidenta Háchy a stížnost (odvolání) X adresované říšskému protektorovi Konstantinu von Neurathovi nesplňují podmínky dle § 100 odst. 1 písm. a) správního řádu. Na existenci daných důkazů totiž X poukazoval již ve své žádosti podané v roce 1945, ve které uvedl, že podal stížnost říšskému protektorovi a že se obrátil na prezidenta Háchu, který osobně u Konstantina von Neuratha intervenoval. Dané důkazy tedy byly X známy, resp. měly mu být známy. Nejedná se tedy o nově najevo vyšlé důkazy, které X nemohl uplatnit. Nejde pak jistě ani o důkazy osvědčující nepravdivost původních důkazů (v původním řízení o zachování

pokračování

československého státního občanství X z logiky věci nefigurovaly žádné důkazy svědčící o neexistenci daných listin). Předmětem původní žádosti X byly přitom i okolnosti, které z daných listin stěžovatelky dovozují (zejm. nátlak na X, aby se stal Němcem, ze strany prostějovského oberlandrata a uvalení nejdříve důvěrnické a následně vnucené správy na jeho majetek). I těmito skutečnostmi X argumentoval v žádosti a v jejích doplněních. Tvrdil, že Fragebogen podepsal z důvodu nátlaku prostějovského oberlandrata a popisoval okolnosti uvalení důvěrnické a vnucené správy na svůj majetek. Správní orgány tedy měly daná tvrzení k dispozici, těmito se zabývaly (netvrdily přitom, že by se tyto X tvrzené skutečnosti nestaly). Lze proto shrnout, že dopisy prezidenta Háchy a stížnost X adresované říšskému protektorovi Konstantinu von Neurathovi nesplňují zákonné podmínky dle § 100 odst. 1 písm. a) správního řádu. Pro úplnost lze pak poukázat i na rozhodnutí o obnově II, ve kterém ministr vnitra uvedl, že z předmětných dokumentů (dopisů prezidenta Háchy říšskému protektorovi a ze stížnosti X říšskému protektorovi) plyne, že X neměl původně v úmyslu přihlásit se k německé národnosti, nicméně se tak nakonec rozhodl, a v důsledku toho pozbyl podle předpisů cizí okupační moci československé státní občanství. Jak přitom plyne z doplnění jeho žádosti ze dne 5. 10. 1945, byl srozuměn s důsledky takového postupu (členství v německých organizacích, nucená účast dětí v Hitlerjugend). Ministr vnitra pak uvedl i to, že dopisy prezidenta Háchy říšskému protektorovi jsou dokladem toho, že X využil svých kontaktů na nejvyšší státní úrovni, o nichž měl za to, že mu mohou být nápomocny v úsilí vyhnout se podpisu Fragebogen (strana 14 rozhodnutí o obnově II). Městský soud pak k daným listinám správně poznamenal i to, že ani jeden z dopisů neprokazuje konkrétní způsob nátlaku na X či jiné rozhodné skutečnosti, a nejedná se tak o důkaz, jenž by zpochybňoval správnost závěru, že X netrpěl pod nacistickým či fašistickým terorem ve smyslu § 2 odst. 1 dekretu.

[87] Obdobné závěry je pak nutno uvést i k dokumentům týkajícím se důvěrnické a vnucené správy a zabavení části pozemků X pro účely wehrmachtu (tj. k dokumentům přiloženým k samotné žádosti o obnovu řízení a k dokumentům založeným do spisu v souvislosti s doplněním této žádosti dne 19. 11. 2009 – tj. fotokopie zápisů okupačních orgánů do pozemkových knih a úředně ověřená kopie zápisu ze dne 6. 3. 1946 o předání a převzetí zabraných lesních pozemků). X na tom, že na jeho majetek byla uvalena důvěrnická a následně vnucená správa, založil svoji žádost a její doplnění podané v roce 1945. Správní orgány uvalení důvěrnické a vnucené správy na majetek X v rozhodnutích týkající se zachování jeho občanství nezpochybňovaly, resp. nedisponovaly důkazy vyvracejícími dané skutečnosti. Nemůže tedy opět jít o skutečnosti a k nim se vztahující důkazy, které by prokazovaly nepravdivost původních důkazů, ani o skutečnosti a k nim se vztahující důkazy, které by X nemohl uplatnit v původním řízení. V původním řízení pak X zcela jistě mohl uplatnit (a prokázat) i tvrzení o zabavení části pozemku pro účely wehrmachtu. Tato skutečnost a k ní se vztahující důkazy jistě byla X známa, resp. měla mu být známa. Nejvyšší správní soud ve shodě s městským soudem dodává, že zabavení části pozemků X nehodnotí jako způsobilé zpochybnit celkový závěr, jenž správní orgány zaujaly v původním řízení o zachování československého občanství, že X v době okupace netrpěl hmotnou nouzí, takže jeho majetkové ztráty nelze považovat za trpění pod nacistickým nebo fašistickým terorem v takové intenzitě, aby je bylo možno postavit na roveň činné účasti v boji za osvobození Československa.

[88] Podmínky § 100 odst. 1 písm. a) správního řádu pak nesplňují ani dokumenty týkající se pořádání Národní poutě v areálu velkostatku X. Jak již uvedl městský soud, souhlas s poskytnutím vlastních pozemků k uskutečnění „Národní pouti“ nelze považovat za skutečnost, kterou by samotný X nemohl uplatnit (a prokázat) v původním řízení. Důkazy o tom, že na velkostatku X daná akce proběhla, pak nesvědčí ani o nepravdivosti jakýchkoli původních důkazů. Dodat lze, že uskutečnění Národní poutě nemůže ničeho změnit na závěrech původního rozhodnutí o nevyhovění žádosti X o zachování československého státního občanství. Toto totiž

nesvědčí o tom, že by se X účastnil bojů za osvobození Československé republiky či že by trpěl pod nacistickým nebo fašistickým terorem. Obdobné závěry pak lze uvést i k fotokopii strany pamětní knihy B. informující o poskytnutí velkostatku a jeho dvora včetně stájí pro koně vojska československé armády ubytované v B. a v R. Tato skutečnost sama o sobě není způsobilá zvrátit původní rozhodnutí o nezachování československého státního občanství X (viz výše).

[89] K obnovení řízení pak nemůže vést ani čestné prohlášení J. M. ze dne 19. 3. 2009, který tvrdil, že jméno X se nevyskytovalo v registraturních seznamech členů NSDAP. Otázkou členství X v NSDAP a v dalších německých organizacích se zabývaly správní orgány již v řízení týkajícím se zachování státního občanství X. Z rozhodnutí o rozkladu ve věci občanství II přitom plyne, že otázka členství X v daných organizacích nebyla postavena najisto, protože ministr vnitra z dané otázky nevyvozoval žádné důsledky (viz strany 13 až 14 daného rozhodnutí, ve kterém ministr vnitra v rozkladovém řízení přehodnotil názor vyjádřený na stranách 13 až 14 rozhodnutí ve věci občanství II). Otázka členství X v NSDAP případně v jiných německých organizacích tedy nebyla způsobilá ovlivnit výsledek řízení, protože důkazy zpochybňující danou otázku nemohou nyní odůvodňovat jiné řešení věci, jež byla předmětem původního rozhodování, a nemohou proto vést k povolení obnovy řízení. I prokázání neúčasti X v daných organizacích by samo o sobě totiž nebylo s to osvědčit, že X se aktivně účastnil boje proti okupaci, či že trpěl pod nacistickým terorem (což byly důvody, na kterých je vystaven závěr o nezachování československého občanství X).

[90] V podrobnostech odkazuje Nejvyšší správní soud na posouzení uvedených dokumentů (dokumentů založených do spisu spolu s žádostí o povolení obnovy řízení ze dne 2. 4. 2009) ze strany ministra vnitra a městského soudu, s jejichž nosnými závěry se ztotožnil.

[91] K dokumentům založeným do správního spisu později je pak nutno zopakovat, že tyto nebyli ministr vnitra ani městský soud povinni věcně hodnotit (viz výše). Učinili-li tak, jednalo se o postup nad rámec věci. Případná nesprávnost jejich vyhodnocení proto nemůže vést ke zrušení jejich rozhodnutí. I přes uvedené nicméně Nejvyšší správní soud (vědom si jisté specifčnosti projednávané věci – je žádáno o obnovu řízení o zachování československého státního občanství předka stěžovatelek zahájeného v roce 1945 za situace, kdy stěžovatelky odkazují např. na nutnost vyhledávání důkazů v archivech) k listinám akcentovaným stěžovatelkami v kasační stížnosti uvádí, že ani tyto nemohou vést k povolení obnovy řízení. Nejvyšší správní soud se ztotožňuje s vyústěním rozhodnutí ministra vnitra, který ani na podkladě předmětných listin neshledal důvod pro obnovu řízení. Nad jeho rámec k jednotlivým listinám odkazovaným stěžovatelkami v kasační stížnosti dodává následující.

[92] Kopie přípisu Okresního národního výboru v B. ze dne 31. 10. 1945 nemůže vést k povolení obnovy řízení, neboť nemůže vést k jinému výsledku, co se týče otázky zachování československého státního občanství X (uvedená listina se nadto týkala řízení o národní spolehlivosti X podle § 1 odst. 4 dekretu). Stěžovatelky ve vztahu k této listině tvrdí, že jí dokládají „řádný postup Okresního národního výboru v B.“. Stěžovatelky se tedy danou listinou snaží zpochybnit závěry správních orgánů o nesprávném postupu Okresního národního výboru v B. při vydávání osvědčení typu B (viz strany 3 až 4 rozhodnutí o státním občanství II). K této argumentaci soud uvádí, že otázka postupu Okresního národního výboru v B. byla v řízení o zachování státního občanství X využita pouze jako podpůrný argument. Samotné rozhodnutí o nezachování státního občanství bylo, jak již bylo opakovaně výše uvedeno, vystaveno na závěru o nenaplnění podmínky činné účasti na boji za osvobození Československé republiky či podmínky trpění pod nacistickým nebo fašistickým terorem. O těchto skutečnostech daný důkaz nevypovídá ničeho. Jak výstižně poznamenal již městský soud, otázky existence osvědčení typu B, jeho prozatímního charakteru a významu pro rozhodnutí o žádosti X o zachování

pokračování

československého státního občanství byly správními orgány detailně posouzeny již v původním řízení. Nesouhlas stěžovatelek s právními závěry, k nimž správní orgány při posouzení těchto otázek dospěly, nemůže být z povahy věci zákonným důvodem pro povolení obnovy řízení, která slouží k nápravě skutkových nedostatků původního pravomocného rozhodnutí, a nikoliv k nápravě jeho nezákonnosti spočívající v nesprávném právním posouzení věci (podpůrně viz vedle výše uvedené judikatury i rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2004, sp. zn. IV. ÚS 792/02, ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 178/03, ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. III. ÚS 1030/07, ze dne 8. 10. 2015, sp. zn. III. ÚS 2810/15, ze dne 10. 2. 2016, sp. zn. I. ÚS 12/15, či ze dne 26. 7. 2018, sp. zn. IV. ÚS 1756/18).

[93] Další doklady, na které stěžovatelky v kasační stížnosti poukazují, jsou zápisy o schůzích Místního národního výboru v R. (dále též „MNV“) z let 1945 až 1946. Stěžovatelky v kasační stížnosti tvrdí, že těmito důkazy prokazovaly „zásadní nově objevené skutečnosti“. Mělo se jednat o postoj členů MNV v R. k osobě X (z důvodu parcelace jeho majetku bylo nutné X posoudit jako Němce), o doposud neznámé „pročeské jednání“ X a o soustavné sledování a majetkovou perzekuci jmenovaného.

[94] Odhlédne-li soud od toho, že stěžovatelky nekonkretizovaly, o jaké konkrétní „pročeské jednání“ či majetkovou perzekuci se mělo jednat, konstatuje, že uvedenými dokumenty se zabýval jak ministr vnitra, tak městský soud, přičemž stěžovatelky proti jejich argumentaci konkrétně nebrojí, neuvádí, proč jsou závěry ministra vnitra a městského soudu nesprávné. Jak již přitom bylo výše uvedeno, řízení o kasační stížnosti je ovládáno zásadou dispoziční. Soud nemůže domýšlet argumenty za stěžovatelky. Nelze proto jinak, než pouze odkázat na vypořádání se s danými zápisy o schůzích MNV obsažené v napadených rozhodnutích – na stranách 15 až 16 rozhodnutí o obnově II ministr vnitra uvedl, že z těchto dokumentů vyplývá nejednoznačné a rozporuplné hodnocení postojů X v době ohrožení republiky členy MNV v R. Ohledně jeho žádostí o vydání osvědčení o národní spolehlivosti a o zachování československého státního občanství byla vedena vyhrocená diskuze, během které byly obhajovány protichůdné názory. Ministr vnitra poukázal na zápis č. 13, ze kterého plyne, že dva řečníci vyjadřovali ohledně X v zásadě protichůdné názory - jeden tvrdil, že X se pevně a nesmlouvavě stavěl proti nacismu a byl pronásledován svými zaměstnanci, druhý pak naopak odkazoval na zprávu popisující nevšimavé a odmítavé postavení rodiny X k českým otázkám, členství X v různých německých organizacích, resp. zpochybňující tvrzení X uvedená v jeho žádosti. Ministr vnitra akcentoval dále to, že pro uvedenou zprávu hlasovala většina z přítomných členů. Dále odkázal na zápis č. 11, podle něhož se měl jeden z členů MNV vyjádřit v tom smyslu (což stěžovatelky opakovaně akcentovaly), že „rekonstrukce se snad nedělala proto, aby byla rušena dřívější usnesení MNV, který se snažil plnit program vlády a dekretů. Ze X se nesmí udělat Čech, aby padla parcelace a aby naše jednotnost se zase rozlétla pro Němce“ a dodal, že návrh spojený s tímto vyjádřením nebyl členy MNV přijat (pro něj hlasovalo 6 členů, proti němu 16 členů). Ministr vnitra zdůraznil i to, že v konečné podobě byla žádost X o vydání osvědčení o národní spolehlivosti zamítnuta rozhodnutím Okresního národního výboru v B. ze dne 23. 3. 1946, č. j. 2718/350. Ministr vnitra proto shrnul, že z obsahu jednotlivých zápisů nevyplývají žádné skutečnosti, které by byly stěžovatelkám ku prospěchu, pokud jde o závěr o německé příslušnosti X, a i pokud jde o splnění podmínek dle § 2 odst. 1 dekretu (tj. podmínek, že se činně účastnil boje za osvobození Československé republiky nebo trpěl pod nacistickým nebo fašistickým terorem). Obdobně pak i městský soud v rozsudku uvedl, že dané zápisy nesvědčí ničeho o tom, zda se X aktivně účastnil bojů či zda trpěl pod nacistickým terorem, s čímž zdejší soud souhlasí.

[95] Jako další stěžovatelky připomínají kopii listiny Okresního soudu v B. o zápisu zákazu dispozice X s nemovitostmi dle vložek 414 a 350 a kopii Zprávy o politické situaci s úředně ověřeným českým překladem (oba dokumenty byly ministru vnitra předloženy dne 1. 3. 2011 jako

příloha doplnění žádosti o povolení obnovy řízení ze dne 27. 2. 2011). Uvedené listiny mají prokazovat nátlak na X ve smyslu § 1 odst. 4 dekretu.

[96] Kasační soud k těmto listinám předesílá, že otázka nátlaku ve smyslu § 1 odst. 4 dekretu měla formálně své místo předně v řízení o vydání osvědčení o národní spolehlivosti, nikoliv v řízení o zachování československého státního občanství (viz výše citovaný § 1 odst. 4 dekretu). Je pravdou, že z označené listiny Okresního soudu v B. plyne zákaz dispozic s majetkem X. Je však nutno opakovaně zdůraznit, že X si jistě byl vědom omezení svých majetkových práv vzniklých v době okupace (důvěrnická správa, vnucená správa). Tyto skutečnosti tedy mohl a měl tvrdit ve své žádosti a měl je taktéž doložit relevantními důkazy. Tvrzení o omezení svých dispozičních práv uvalením důvěrnické a vnucené správy X ve své žádosti ostatně výslovně uvedl. Správní orgány se pak danou skutečností věcně zabývaly (nezpochybnily existenci majetkových omezení X, avšak tato neposoudily jako trpění pod nacistickým nebo fašistickým terorem). Uvedená skutečnost a k ní se vztahující důkazy tedy nejsou nově najevo vyšlymi okolnostmi, které X nemohl bez svého zavinění uplatnit a které by odůvodňovaly jiné řešení otázky zachování státního občanství X. Co se pak týče Zprávy o politické situaci adresované zastupujícímu říšskému protektorovi Reinhardu Heydrichovi, ani tato dle názoru zdejšího soudu nepředstavuje důkaz, na jehož základě by ministr vnitra měl povolit obnovu řízení. Uvedená zpráva v podstatě kopíruje tvrzení X obsažená v jeho žádosti a v jejích doplněních učiněných v roce 1945, tedy tvrzení, kterými se správní orgány zabývaly v původním řízení (přičemž jejich existenci nezpochybňovaly). Zpráva tedy pouze potvrzuje okolnosti již známé a neprokazuje nesprávnost důkazů původních, a nemůže proto vést ke změně původního rozhodnutí (jehož zákonnost, věcnou správnost či úplnost zdejšímu soudu nyní nepřísluší hodnotit). Nejedná se tedy o důkaz dle § 100 odst. 1 písm. a) správního řádu.

[97] Stěžovatelky pak v kasační stížnosti konečně akcentují i listiny Kanceláře prezidenta republiky a dopis 25 občanů R. a okolí adresovaný prezidentu republiky. Tvrdí, že z daných listin plynou následující nové skutečnosti: že X se proti uvalení důvěrnické správy bránil zákonnou formou (podáním odvolání říšskému protektorovi); že X podporoval Čechy, když usiloval o zachování zaměstnanců české národnosti; a že na X nacisté vyvíjeli nátlak. Svědectví 25 svědků pak svědčí o názorech a činech X.

[98] Ani tyto listiny však nemohou dle názoru kasačního soudu představovat důkazy způsobilé k povolení obnovy řízení. K listinám Kanceláře prezidenta republiky je nutné ve shodě s ministrem vnitra uvést, že tyto souvisí s dopisy adresovanými říšskému protektorovi (k těmto viz výše) a ve své podstatě „*v zásadě toliko dokládají klasický postup vyřizování podání v pracovním pořádku v Kanceláři prezidenta republiky a mají charakter pracovního podkladu pro vyřízení jednotlivých žádostí jí adresovaných*“. Stěžovatelky uvedené posouzení (odpovídající ostatně dle názoru kasačního soudu obsahu daných listin) nerozporují. Tvrdí, že z daných listin má plynout nátlak na X, jeho zákonná obrana proti vnucené správě a jeho pročeské jednání. Jak již však bylo výše opakovaně uvedeno, daná tvrzení byla předmětem původního řízení o zachování československého státního občanství X, přičemž správní orgány netvrdily opak (tj. že by na jmenovaného nebyl činěn nátlak, že by se nesnažil o podporu svých českých zaměstnanců, či že by nepodal odvolání říšskému protektorovi). Nejedná se tedy o důkazy dle § 100 odst. 1 písm. a) správního řádu. To stejné je pak nutno uvést i k dopisu 25 občanů R. a okolí adresovanému prezidentu republiky. V dopise je uvedeno, že X měl pročeské postoje; že za jeho vstup do Národního souručenství byla na jeho majetek uvalena důvěrnická správa, proti čemuž se bránil u říšského protektora; že podepsal Fragebogen, aby ochránil své české zaměstnance; že i nadále zůstal Čechem a činil pročeské kroky (ukrýval MUDr. K. a A. P.); že byla na jeho majetek uvalena vnucená správa a že výsledkem útrap se výrazně zhoršil jeho zdravotní stav. Uvedená tvrzení ve své podstatě opět kopírují obsah žádosti X o zachování československého státního občanství. Dopis proto

pokračování

neosvědčuje nepravdivost původních důkazů ani nemůže vést ke změně původního rozhodnutí. Pro úplnost pak lze odkázat i na to, že s uvedenou listinou (dopisem 25 osob) se řádně vypořádal ministr vnitra, který na stranách 16 až 17 rozhodnutí o obnově II mj. uvedl, že tato listina „v principu toliko dokladuje protikladné nazírání veřejnosti na osobu X a jeho jednání v době zvýšeného obrožení republiky“. Poukázal v této souvislosti i na dopis Svazu politických vězňů a pozůstalých po obětech nacismu Zemskému národnímu výboru v Brně ze dne 29. 4. 1946 a na rezoluci zástupců závodních rad podniků v R. z 26. 8. 1964. Dále pak ministr vnitra odkázal na výše citovanou dobovou judikaturu týkající se výkladu pojmů „činná účast v boji za osvobození Československé republiky“ a „trpění pod nacistickým nebo fašistickým terorem“ (k využití dobové judikatury k posouzení splnění podmínek dle § 2 dekretu viz rozsudky zdejšího soudu ze dne 14. 2. 2020, č. j. 5 As 107/2019 - 38, ze 25. 4. 2007, č. j. 3 As 8/2006 -136, a usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2007, sp. zn. IV. ÚS 1658/07) a dodal, že nacistická perzekuce se X sice jistě dotkla, nicméně nejednalo se o trpění pod fašistickým nebo nacistickým terorem ve smyslu dekretu. Ministr vnitra proto uzavřel, že jednání a činy X uvedené v předmětném dopise podepsaném 25 občany R. a okolí svědčí o humánním postoji jmenovaného, avšak neprokazují splnění podmínek dle dekretu a jeho dobového výkladu. Uvedenou argumentaci stěžovatelky nezpochybňují, pouze (nesprávně) tvrdí, že daná listina byla odmítnuta z důvodu, že nebyla podepsána (kasační soud však ověřil, že tato listina je podepsaná, přičemž ministr vnitra ani městský soud netvrdili opak). Pokud pak stěžovatelky odkazují na svá předchozí „podání žalovanému i soudu“, je nutné uvést, že důvody kasační stížnosti musí konkrétně směřovat proti rozhodnutí krajského (městského) soudu, neboť podstatou řízení o kasační stížnosti je přezkum soudního rozhodnutí (§ 102 s. ř. s.). Obecný odkaz na argumentaci v předchozím podání v řízení před krajským (městským) soudem či správním orgánem, nesplňuje zákonné požadavky na kasační stížnost. Je na stěžovateli, aby upřesnil každý důvod, o který svou kasační stížnost opírá, a to po stránce právní i skutkové. Řízení o kasační stížnosti není pokračováním řízení o žalobě, ale je samostatným řízením o mimořádném opravném prostředku za procesní situace, kdy řízení před krajským (městským) soudem již bylo pravomocně skončeno. Nejvyšší správní soud přezkoumává rozhodnutí a postup krajského (městského) soudu, stěžovatel je proto povinen uvést konkrétní argumentaci zpochybňující závěry vyslovené v napadeném rozhodnutí krajského (městského) soudu (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2015, č. j. 8 Afs 25/2012 - 351, odst. 140, ze dne 29. 3. 2013, č. j. 8 Afs 34/2012 - 64, odst. 21, či ze dne 15. 2. 2017, č. j. 1 Azs 249/2016 - 38). V soudním řízení správním vymezuje hranice soudního přezkumu žalobce, resp. stěžovatel. Soud není povinen ani oprávněn nahrazovat jeho projev vůle, domýšlet za něj argumenty a vyhledávat na jeho místě možné vady napadeného soudního rozhodnutí (viz např. rozsudek rozšířeného senátu ze dne 24. 8. 2010, č. j. 4 As 3/2008 - 78, č. 2162/2011 Sb. NSS).

[99] Nejvyšší správní soud tedy shrnuje, že nepřisvědčil stěžovatelkám v tom, že by v předchozím řízení došlo k nesprávnému, resp. neúplnému vypořádání důkazů a skutečností, na něž je v kasační stížnosti odkazováno. Ministr vnitra se těmito adekvátně zabýval a městský soud jeho závěry náležitě přezkoumal. I podle názoru Nejvyššího správního soudu žádná ze stěžovatelkami akcentovaných listin nemá potenciál vyvolat obnovu řízení. Podrobněji odkazuje kasační soud na rozhodnutí ministra vnitra, resp. na rozsudek městského soudu.

[100] Nejvyšší správní soud souhlasí s městským soudem i v tom, že z ustanovení § 100 odst. 1 písm. a) správního řádu plyne, že dokazování nově předloženými důkazy ani nové hodnocení skutkového stavu se v řízení o povolení obnovy neprovádí. Z právní úpravy plyne, že komplexní vyhodnocování důkazů má své místo až v případném obnoveném řízení. Ve fázi posuzování žádosti o obnovu řízení se předložené důkazy hodnotí pouze z hlediska § 100 správního řádu. Není současně pravdou, že by se městský soud a ministr vnitra vyhnuli jakémukoliv

předběžnému hodnocení předložených důkazů. Jak ministr vnitra (tak i v rámci přezkumu městský soud) se stěžovatelkami předloženými důkazy řádně zabývali – po předběžném posouzení dospěli ke správnému závěru, že neodůvodňují povolení obnovy řízení, s čímž se kasační soud ztotožnil (viz výše). Skutečnost, že některé důkazy nehodnotili z pohledu toho, zda jsou či nejsou způsobilé změnit původní rozhodnutí, přitom plyne z faktu, že některé z předložených důkazů nesplňovaly jiné zákonné podmínky (tj. nejednalo se o nové listiny, které X bez svého zavinění nemohl uplatnit v původním řízení, případně o listiny osvědčující nepravdivost původních důkazů). V takové situaci přitom nebylo nutno dále zkoumat i to, zda dané skutečnosti či důkazy splňují další podmínku pro povolení obnovy řízení spočívající v tom, zda mohou odůvodňovat jiné řešení otázky, jež byla předmětem původního rozhodování. Podmínky pro povolení obnovy řízení totiž musejí být splněny kumulativně (vedle výše citovaného § 100 odst. 1 správního řádu viz i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 4. 2010, č. j. 2 As 22/2009 - 83).

[101] Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že neshledal důvod ke zrušení kasační stížnosti napadeného rozsudku městského soudu, či jemu předcházejících správních rozhodnutí. Zdůrazňuje přitom, že s ohledem na předmět řízení nemohl posuzovat vlastní otázku restitučních nároků stěžovatelek, jakož ani zákonnost, správnost, či úplnost rozhodnutí vydaných ve věci zachování československého státního občanství X (soudní řízení týkající se této otázky bylo s konečnou platností ukončeno opožděným podáním kasační stížnosti – viz usnesení zdejšího soudu ze dne 9. 4. 2009, č. j. 6 As 7/2009 - 262). Jak již bylo opakovaně zdůrazněno, kasační soud mohl posuzovat pouze to, zda byly splněny podmínky pro obnovu předmětného řízení, které jsou obsaženy v § 100 a násl. správního řádu. Nejvyšší správní soud neshledal splnění tam uvedených podmínek (viz výše). V podrobnostech odkazuje Nejvyšší správní soud na rozsudek městského soudu a rozhodnutí ministra vnitra.

[102] S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání.

[103] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatelky nebyly v řízení o kasační stížnosti úspěšné, proto nemají právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec jeho běžné činnosti nevznikly. Ostatně žádné náklady ani nepožadoval.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. září 2020

JUDr. Tomáš Foltas
předseda senátu